

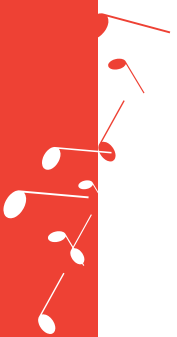
Inta Udodova

MŪZIKAS ĀBECE

1.

Prīka Akola

20 ____ / 20 ____ māc. g.

Sveiks Rūķu Skolā!

Es esmu rūķis. Mans vārds ir DO. Patiesībā mēs esam septiņi – bez manis te vēl ir arī RE, MI, FA, SOL, LA un SI. Mēs visi dzīvojam Skaņu mežā. Man ir patiešs prieks, ka Tu esi ar mums! Esmu sagatavojis Tev daudz interesanta. Ar šīs burtnīcas palīdzību Tu iepazīsi Skaņu meža gudrības, kā arī varēsi dziedāt, spēlēt, ritmizēt, klausīties, sacerēt un arī zīmēt!

Lai darbs ritētu veiksmīgi, lūdzu ievēro dažus **RŪĶU SKOLAS likumus**:

Burtnīcā raksti tikai ar parasto zīmuli. Seko, lai tas vienmēr būtu uzasināts!

Dažos uzdevumos Tev noderēs arī krāsainie zīmuli. Neaizmirsti arī dzēšgumiju!

Vispirms uzmanīgi izlasi uzdevumu un tikai tad sāc darbu! Ja tomēr kaut ko nesaproti, pajautā vai pameklē skaidrojumu burtnīcā! Nesteidzies, raksti rūpīgi!

Pie dažiem uzdevumiem Tu ieraudzīsi šādu lodziņu. Izlasi, kas tajā rakstīts! Tur Tu atradīsi padomu, kā labāk un pareizāk uzdevumu veikt.

Visčaklākajiem un zinātkārākajiem bērniem esmu sagatavojis papilduzdevumus. Tos Tu atradīsi lodziņā ar mākonīti. Pacenties izpildīt arī tos!

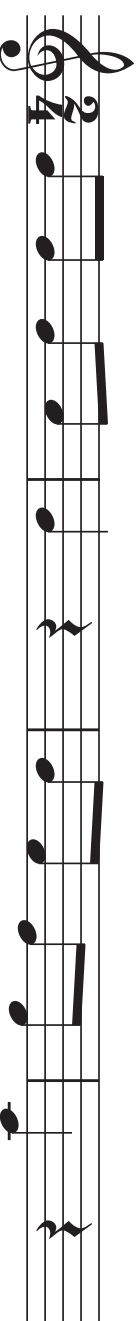
Pievērs uzmanību sarkanajam lodziņam! Centies iegaumēt, kas tajā rakstīts! Šis zināšanas tev būs nepieciešamas arī turpmāk.

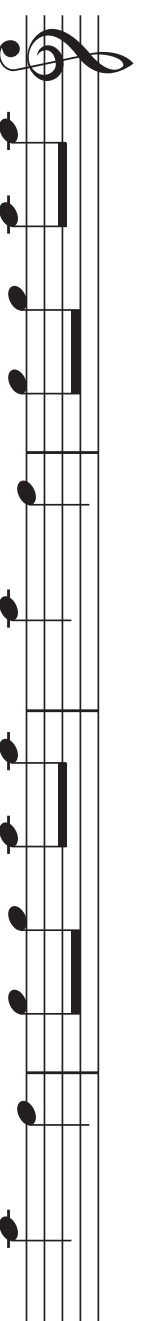
LAI TEV VEICAS!

Zvaniņš dzidri skan

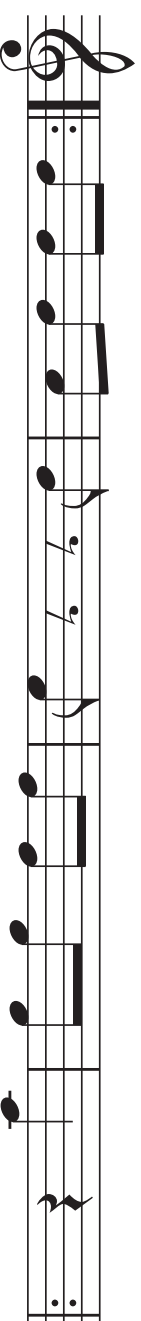
Jautri

Zva-niņš dzid - ri skan, kla - sē jā - iet man.

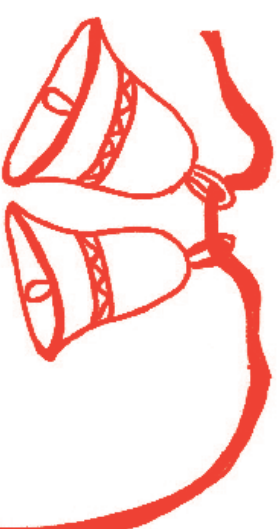

Tū - līt ko - pā nāk - sim, dzie-dāt, spē - lēt sāk - sim.

La, la, la, la, la, cik jau - ka dzies-mi - ņai!

Zvaniņš dzidri skan,
Projām jāiet man.
Tūlīt stundu beigsim,
Uz redzēšanos teiksīm.
La, la, la, la, la,
Cik jauka dziesmiņa!

SKAŅAS UN NOTIS

Mēs dzīvojam **skaņu** pasaulē. Visapkārt mums nepārtraukti skan dažādas mūzikas skaņas un trokšņi.

 Iztēlojies, kā rīta klusumā skan putnu dziesmas, kā burbuļo strautiņš un cik vareni šalc jūra, kā ducina pērkons un kā aiztrauc garāmbraucoša mašīna!

 Uzzīmē, kas vēl rada skaņas tev apkārt!

 Padomā, ar ko atšķiras mūzikas skaņas un trokšņi!

Cilvēki viens ar otru sazinās ar valodas palīdzību. Arī mūzika ir valoda – **skaņu valoda**. Tās pamatā ir dažāda *augstuma, ilguma, stipruma* un *nokrāsas* skaņas.

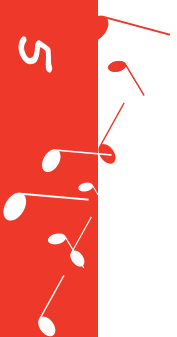
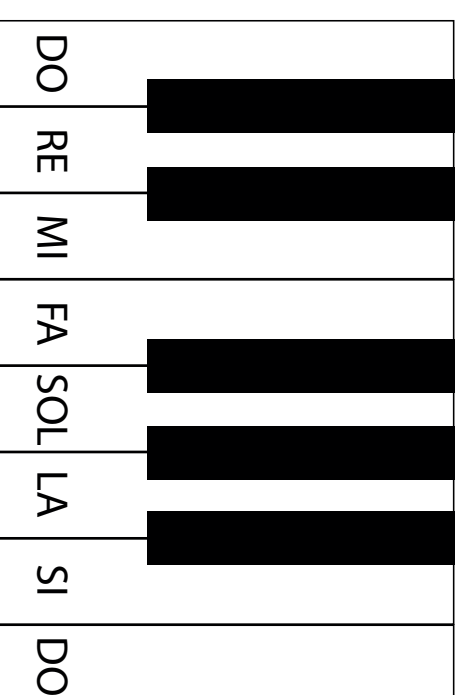
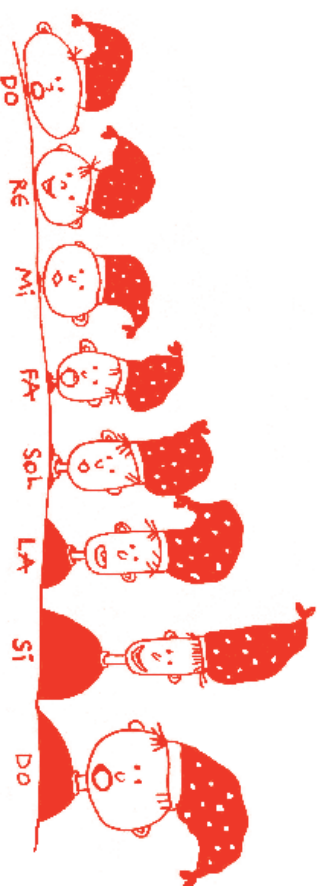

Klausies un ieraksti lodziņos, ar ko atšķiras skolotāja spēlētās skaņas!

Mūzikā ir septiņas **pamatskaņas**: DO, RE, MI, FA, SOL, LA un SI. Katrai no tām ir sava vieta klaviatūras balto taustiņu rindā. Klavieru melnajiem taustiņiem nav patstāvīgu nosaukumu. Tie vai nu pazemina, vai paaugstina pamatskaņu.

Kopā pamatskaņas no do līdz nākamajam do veido vienu **oktāvu**. Klaviatūrā ir vairākas oktāvas, kur skaņas atkārtojas tādā pašā secībā. Tās mēs iepazīsim nedaudz vēlāk.

Mūzikas pierakstīšanai izmanto **notis** un citas nošu raksta zīmes.

Atrodi notis sastāvdaļas: *galviņu, kātiņu, karodziņu un siltu!*

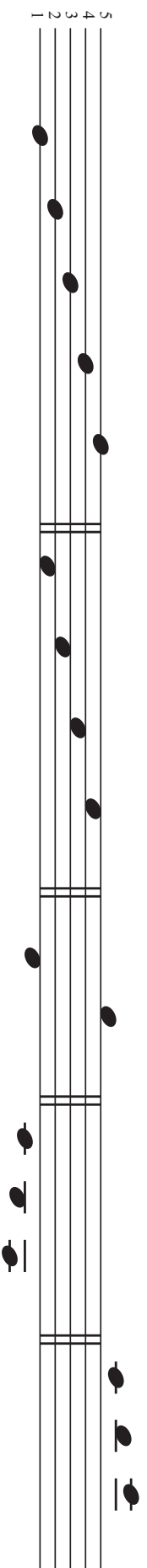
Notis dzīvo nošu mājiņā jeb **linijkopā**. Tajā ir piecas nošu līnijas. Notis raksta

uz nošu līnijām,

starp līnijām,

virs un zem nošu līnijām,

uz palīglīnijām.

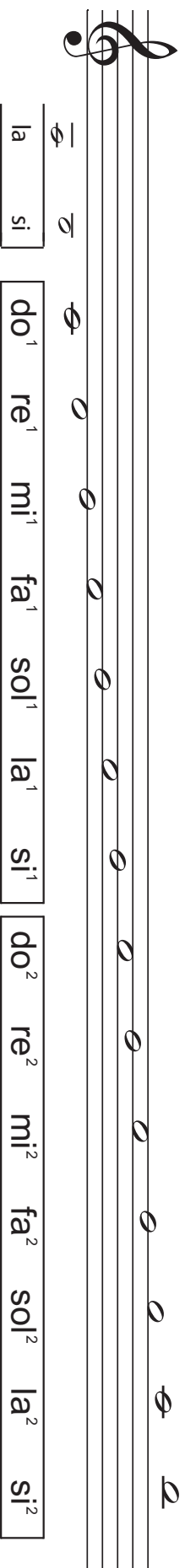

Līnijkopas sākumā raksta **nošu atslēgu**. Nošu atslēgas ir dažādas. **Violes** jeb **Sol atslēgā** raksta pirmās oktāvas, otrās oktāvas un dažas mazās oktāvas notis.

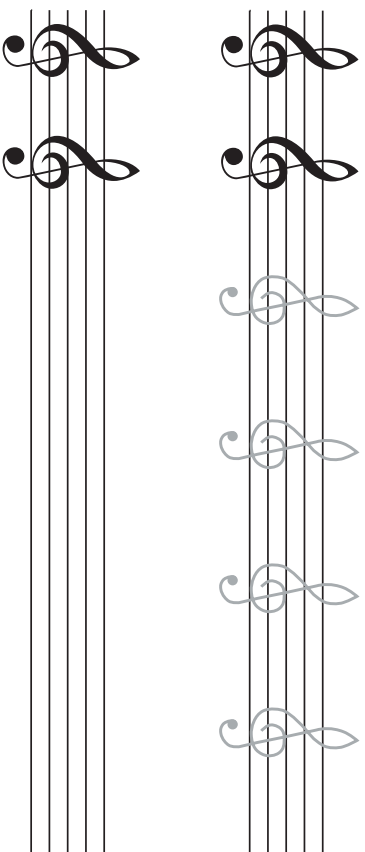
mazā oktāva

pirmā oktāva

otrā oktāva

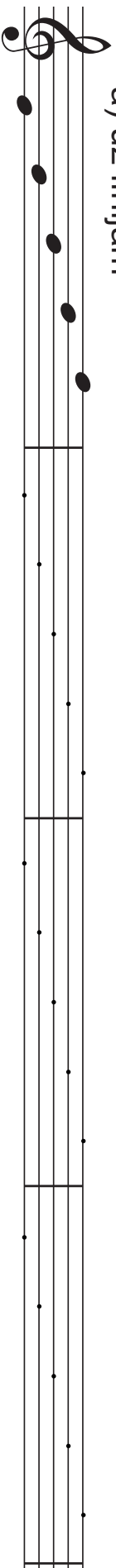
1. Mācīes rakstīt vijoles atslēgu!

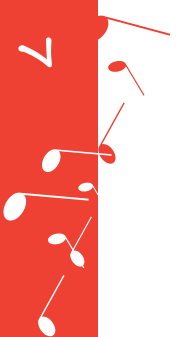
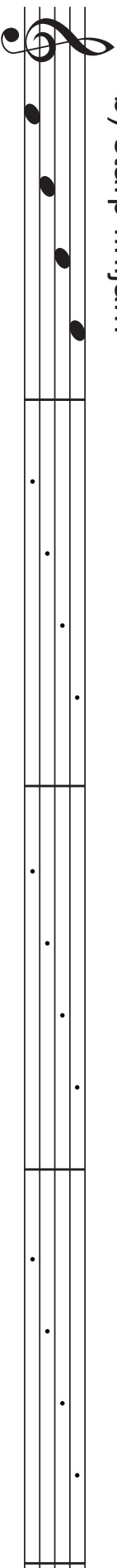
- Centies nošu atslēgu uzrakstīt vienā vilcienā, neatraujot zīmuli no papīra!*
- Dari tā:*
- *Vispirms atrodi otro nošu līniju un ieliec punktiņu.*
 - *Vēl tādu kā gliemezīti, „nepārkāpjot” pāri blakus līnijām.*
 - *Tad vēl zīmuli uz augšu, izveido cilpu un laidies taisni lejā!*

2. Raksti notis:

a) uz līnijām

b) starp līnijām

Ritms un Pulss

Daudzām norisēm, kuras ir mums apkārt, ir savs noteikts *ritms*. Ritmiski sit mūsu sirds, ritmiski tikšķ sienas pulkstenis un logā sitas lietus lāses, ritmiski kladz dzelzceļa slīdes, vilcienam aizejot.

Ieklausies savā ieelpā un izelpā, un pamēģini ar rokas kustībām atveidot savu elpošanas ritmu!

Iztēlojies un izklauszini ar zīmuli attēlos redzamo cilvēku soļu ritmu!

Padomā, kā tu saproti teicienus: diennakts ritms, dabas ritms, dzīves ritms!

Mūzikā ritmu veido īsāku un garāku skaņu secība, kā arī **pauzes** – klusēšanas zīmes.

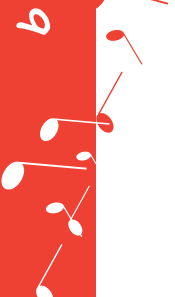

Aplūko tabulu! Iegaumē nošu ilgumu nosaukumus un tiem atbilstošās ritma zilbes!

		<i>Notis</i>	<i>Pauzes</i>
Vesela notis		 tā-ā-ā-ā	 sā-ā-ā-ā
Pusnotis		 tā-ā	 sā-ā
Ceturtdaļnotis		 tā	 sā
Astotdaļnotis		 ti ti	 si

Saskaiti, cik veselā notī ir pusnošu, cik ceturtdaļnošu un cik astotdaļnošu!

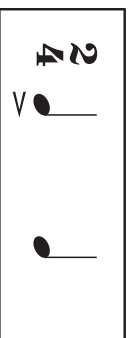
Mūsu sirds ritms ir vienmērīgs. To sauc par **pulsu**. Arī mūzikā vienmēr var sajuxt vienmērīgu pulscāciju jeb vienmērīgu soļu ritmu. Savs ritms ir arī mūsu valodai. Runājot mēs neizrunājam visas zilbes vienādi, bet parasti uzsveram (akcentējam) vārda pirmo zilbi, piemēram:

/ ∪ / ∪ / ∪ ∪ ∪
sko - la kla - se mei - te - ne sko - lo - tā - ja

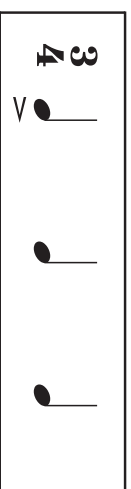
Lai labāk orientētos ritma rakstos, notis sakārto **taktis**. Taktis vienu no otras atdala ar *taktssvītām*, bet skaņdarba beigās liek *dubultsvītru*.

Pie nošu atslēgas raksta **taktsmēru**. Tā augšējais cipars norāda, cik *taktsdalu* (jeb pulsa sitienu) ir vienā taktī. Taktsmēra apakšējais cipars norāda vienas taktsdalas ilgumu.

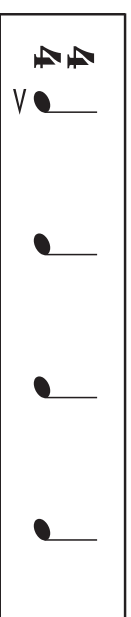
Divdaļu takts

Trīsdalu takts

Četrdaļu takts

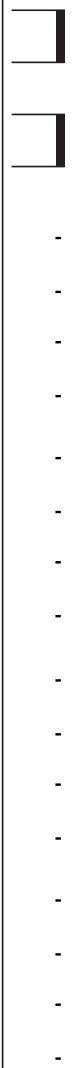
Atrodi un nodemonstrē, kāds ir tavš *pulss*!

Izdomā un plaukšķini vārdus ar divām, trim un četrām zilbēm (nedaudz akcentē vārda pirmo zilbi)!

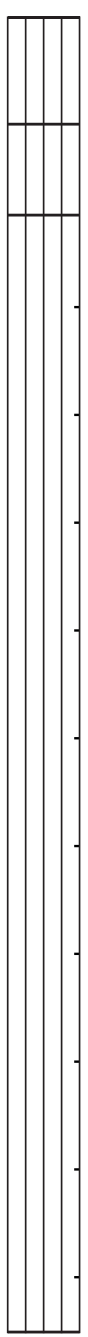

3. Turpini: mācīes rakstīt | (tā) un □ (ti - ti)

4. Raksti:

a) taktssvītras

b) dubultsvītras

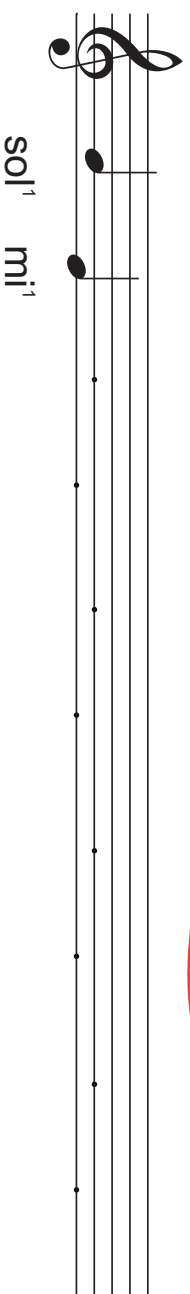
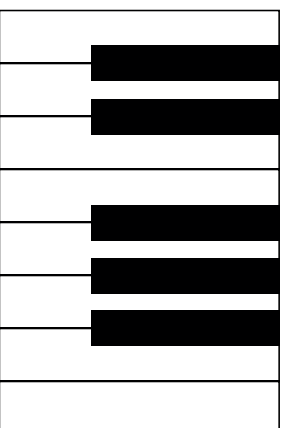

- Kātiņu sāc rakstīt no augšas uz leju, ievēro atstatumus!
- Vispirms uzraksti kātiņus, tad savieno tos ar slītu.

5.

Iekrāso klaviatūrā un raksti pirmās oktāvas sol un mi!

- Noti iezīmē kā mazu svītrīņu, tad to nedaudz paplašini.
- Slītu nekad nevelc tieši pa nošu līniju.
- Nesteidzies, raksti rūpīgi!

6.

Atrodi melodijā ceturtdaļnotis un astotdaļnotis. Pārraksti melodiju: karodziņu vietā raksti *slītas*. Iemācies dziedāt dziesmiņu ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem!

Ungāru tautasdziesma

IEGAUMĒ!

Tik, tak, ti - ki tak, pulk-stens iet bez stā - jas,
Tik, tak, ti - ki tak, aiz - ies prom no mā - jas.

atkārtojuma
zīme

TAKTSMĒRS $\frac{2}{4}$

IEGAUMĒ!

Taktsmēra augšējais cipars rāda, cik taktīr taktسدالو (uz cik jāskaita).
Apakšējais cipars rāda, kāda ilguma skaņa (♩ vai ♪) ir viena taktسدالو.

Taktis $\frac{2}{4}$ taktsmērā iespējams aizpildīt šādi (ar ■ šeit iezīmētas taktسدالو):

1.	2.	3.	4.
vie - ni di - vi	vie - ni di - vi	vie - ni di - vi	vie - ni di - vi

7.

Uzraksti ritmu latviešu tautasdziesmai. Pēc tam izpildi to šādi:

- dziedi ar vārdiem un ar pirkstiņu skaiti pulsu (taktسدالو),
- dziedi melodiju ar ritma zilbēm!

$\frac{2}{4}$

Kas dār-zā, kas dār-zā? Bi - tīt' ro - žu dār - zi - ņā.

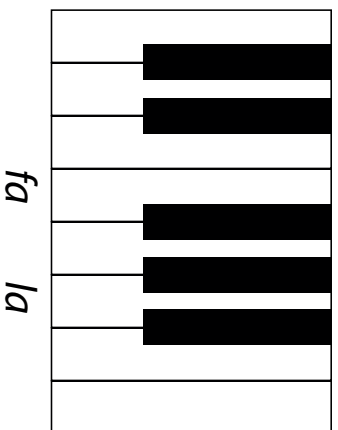
Lož - ņā - ā, bi - tīt, cau - ri za - ru za - riem,
 Caur za - ru za - riem, cau - ri la - pu la - pām.

8.

Iekrāso klaviatūrā un raksti pirmās oktāvas *la* un *fa*!

Atceries pareizrakstības likumus!

Musical notation for 'la' and 'fa'. The first staff shows a treble clef with a quarter note on the second line (G4) labeled 'la¹' and a quarter note on the second space (A4) labeled 'fa¹'. The second staff shows a series of ten dots on a five-line staff, representing a sequence of notes.

9.

Turpini: mācies savienot ar *sītām* dažāda augstuma notis!

Musical notation for connecting notes. The first staff shows a treble clef with a quarter note on the second line (G4) and a quarter note on the second space (A4). The second staff shows a series of ten dots on a five-line staff, representing a sequence of notes.

10.

Pārraksti melodiju: *slitu* vietā raksti astotdaļnotis ar karodziņiem.
Dziedi dziesmu ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem!

Vācu tautasdziesma

Glīe-me-zīt, lau-kā nāc, sa-vus ra-gus rā-dīt sāci!

Lū-dzu, lū-dzu, klau-si mūs,
nē-klau-sī - si, silk - ti būs!

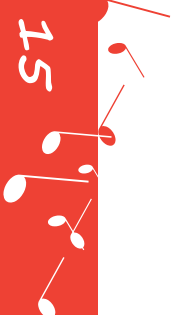
11.

Apskaties, kas rūkītim grozā! Uzraksti ritmu un lasi vārdus, plaukšķinot līdzī zilbes!

Ā - bols, a - na - nāss, man - da - rī - ni, cit - ro - ni.

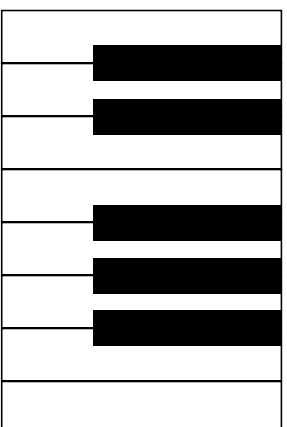

Bur - kā - ni, re - dī - si, kar - tu - pe - ļi, kā - ji.

1.2.

Iekrāso klaviatūrā un raksti pirmās oktāvas do un re.

do¹

re¹

Raksti precīzi palīglinijū:
tā ir tādā pašā attālumā no pirmās
linijas kā pārejās nošu linijas!

1.3.

Sakārto latviešu tautasdziesmai ritmu: kur nepieciešams, savēlc slitas, bet pēdējā taklī uzraksti trūkstošās notis. Dziedi to un ritmizē!

Latviešu tautasdziesma

1. Cie - la - va, balt - gal - ve, daudz ta - vu bē - r - nu

Di - vi guļ, di - vi kuļ, di - vi dzen ga - nos.

2. Divi dzen ganos,
Seši brauc mežā.
Divi velk, divi stumj,
Divi tek pakaj.

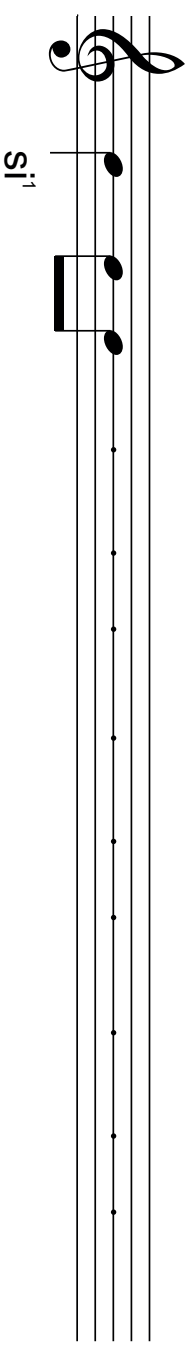
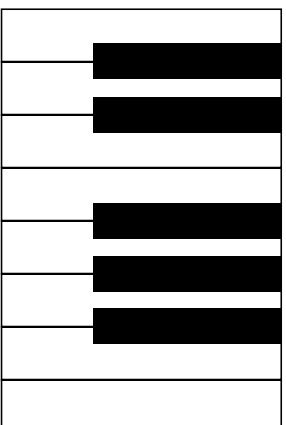

16.

Iekrāso klaviatūrā un raksti pirmās oktāvas si!

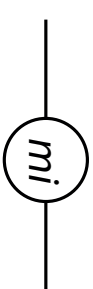
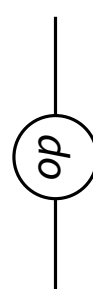
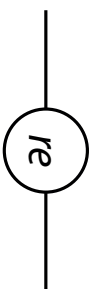
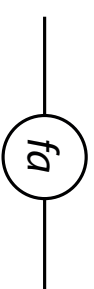
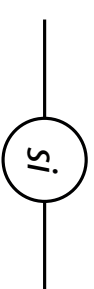
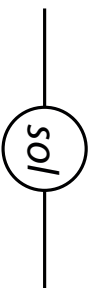
IEGAUMĒ!

Sākot ar trešo nošu līniju, nošu kārtīgus raksta uz leju nots kreisajā pusē!

17.

Uzraksti „kaimiņus”!

18.

Atrodi nošu pierakstā sešas klūdas un izlabo tās!

1. sol

2. mi

3. la

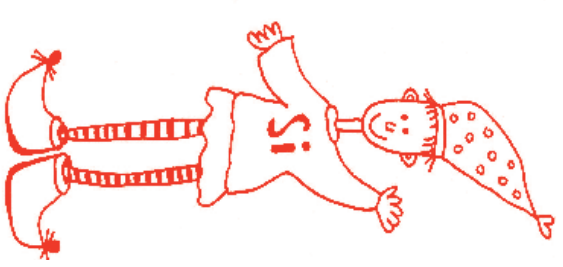
4. si

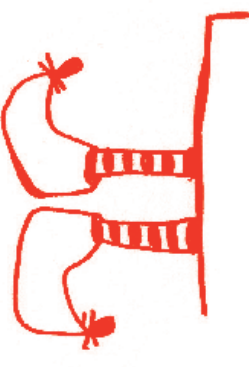
5. re

6. si

7. do

8. fa

Maršs ir mūzika, kas pavada soļošanu. Tas skan svētku gājienos, militārās parādēs, sporta un citos pasākumos. Maršam raksturīgs $\frac{2}{4}$ vai $\frac{4}{4}$ taktsmērs un mērens gājiena temps.

19.

Klausies krievu komponista **Sergeja Prokofjeva „Maršu”!**

IEGAUMĒ!

Pasvīturo, kāds ir **Marša** temps:

ātrs, lēns, vidējs

Atrodi burtnīcas beigās atbilstošu tempa apzīmējumu itāļu valodā un ieraksti to:

Padomā un atzīmē, kuri apzīmējumi vislabāk atbilst marša raksturam:

enerģisks, mundrs

domīgs, sapņains

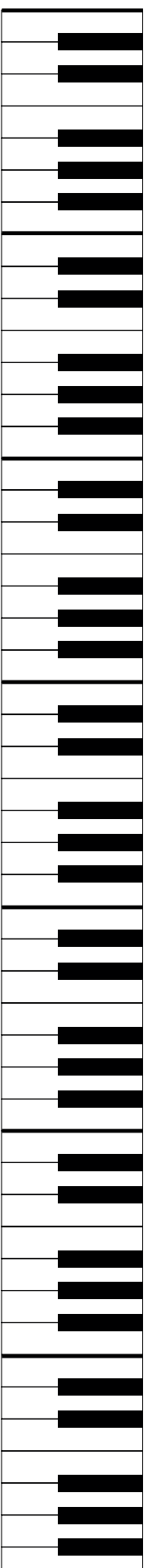
sāpīgs, skumjš

Klausies vēlreiz skaņdarbu un spēlē līdzī ritma pavadījumu!

Aplūko attēlu! Tajā redzams, ka klaviatūrā oktāvas atkārtojas vairākkārt.
Katrai oktāvai ir savs nosaukums un savi pieņemti apzīmējumi.

Kontr- oktāva	lielā oktāva	mazā oktāva	pirmā oktāva	otrā oktāva	trešā oktāva	ceturtnā oktāva
Do ₁ ...Si ₁	Do...Si	do...si	do ¹ ...si ¹	do ² ...si ²	do ³ ...si ³	do ⁴ ...si ⁴

Skaņām dažādās oktāvās ir atšķirīgs skaņējuma augstums jeb **reģistrs**.

Lielās oktāvas un kontroktāvas notis skan zemā reģistrā,
mazās oktāvas un 1. oktāvas notis skan *vidējā* reģistrā,
bet 2., 3. un 4. oktāvas notis – *augstā* reģistrā.

ĪEGAUMĒ!

Reģistrs
ir skaņējuma augstums.
Tas var būt *augsts*,
vidējs un *zems*.

Izskaiti, cik pilnu oktāvu ir attēlā.

Noskaidro, kādi ir oktāvu nosaukumi, un ar ko atšķiras skaņu
apzīmējumi katrā oktāvā.

Parādi uz klavierēm skaņas zemā, vidējā un augstā reģistrā!

Izskaiti, cik pilnu
oktāvu ir pianīnam
(klavierēm), sintezatoram,
akordeonam!

20.

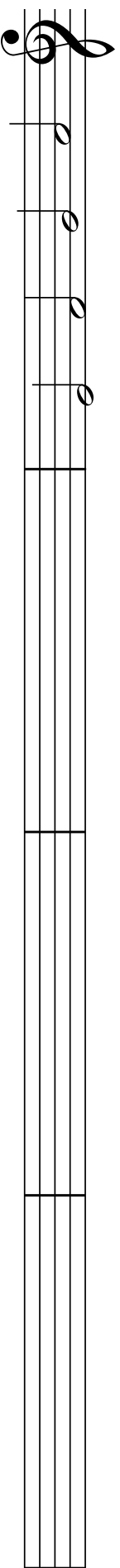
Klausies un atzīmē, kurā reģistrā skan mūzikas fragments!

	1.	2.	3.	4.
Zemajā reģistrā				
Vidējā reģistrā				
Augšējā reģistrā				

21.

Raksti un iegaumē otrās oktāvas notisi!

do² re² mi² fa²

22.

Uzzīmē dzīvu būtņi, kuras balss skan

zemajā reģistrā

vidējā reģistrā

augšējā reģistrā!

IEGAUMĒ!

♪ = pusnots (tā - ā)
▬ = puspause (sā - ā)

♪ + ♩ = ♩

23.

Izskaiti, saliec taktssvītras un iemācies dziesmiņu!

N. Metlovs

Tor - ņa pulk-stens skai-ta: ding, dong, sie-nas pulk-stens āt-rāk iet:

tik, tak, tik, tak, ro-kas pulk-ste - nī - tis skrien: ti - ki, ta - ki, ti - ki, tak!

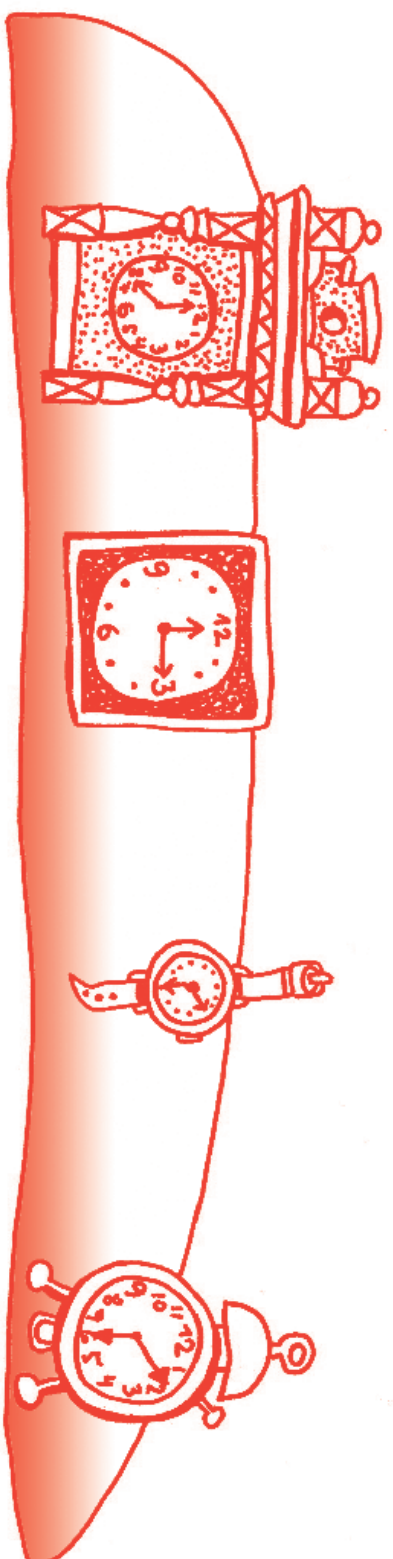
24.

Turpini: mācies rakstīt *puspauzi*!

Blank musical staff lines for writing practice.

25.

Uzraksti, kā iet pulksteni: izmanto , , un pauzes!

(šis pulkstenis stāv)

26.

Izdomā vēl trīs variantus, uzraksti *pusnoti* sīkākās nošu vērtībās!

 =   =

 =   =

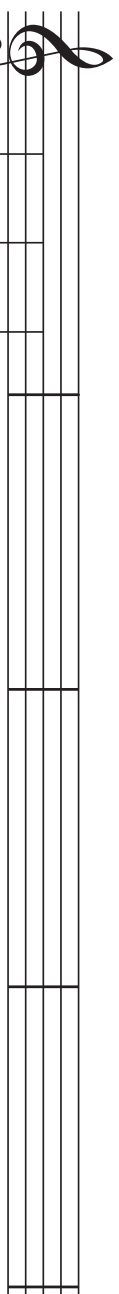
27.

Saceri savu ritma rindu, izmanto , , un !

$\frac{2}{4}$

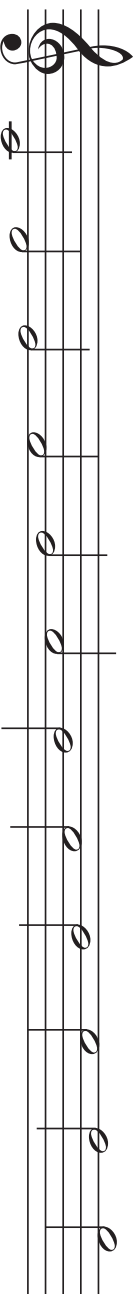
28. Raksti un iegaumē mazās oktāvas notisi!

si la sol

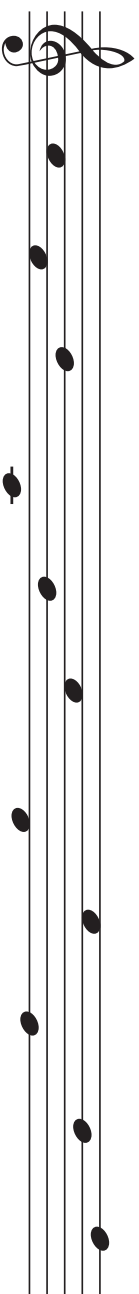
A musical staff in treble clef showing three notes: 'si' on the first line, 'la' on the second line, and 'sol' on the second space. The rest of the staff is empty.

29. Pārraksti, ievēro kātiņu pareizrakstību!

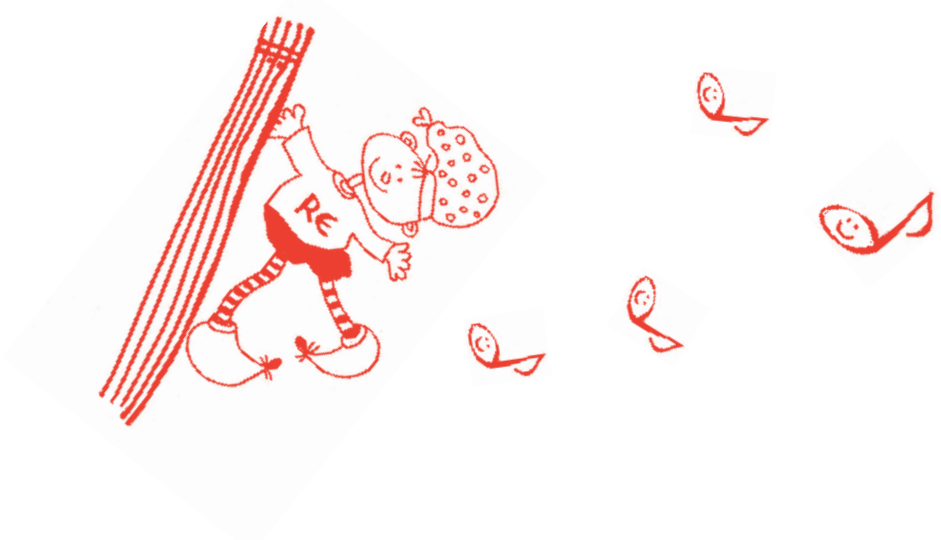

A musical staff in treble clef showing a sequence of notes: a half note on the first line, a quarter note on the second line, a quarter note on the second space, a quarter note on the third line, a quarter note on the third space, a quarter note on the fourth line, a quarter note on the fourth space, a quarter note on the fifth line, a quarter note on the first line of the next staff, a quarter note on the second line, a quarter note on the second space, a quarter note on the third line, a quarter note on the third space, a quarter note on the fourth line, a quarter note on the fourth space, and a quarter note on the fifth line.

30. Saliec pareizi nošu kātiņusi!

A musical staff in treble clef showing a sequence of notes: a half note on the first line, a quarter note on the second line, a quarter note on the second space, a quarter note on the third line, a quarter note on the third space, a quarter note on the fourth line, a quarter note on the fourth space, a quarter note on the fifth line, a quarter note on the first line of the next staff, a quarter note on the second line, a quarter note on the second space, a quarter note on the third line, a quarter note on the third space, a quarter note on the fourth line, a quarter note on the fourth space, and a quarter note on the fifth line.

Polka ir čehu tautas deja $\frac{2}{4}$ taktmērā. Tā parasti pauž liksmi un dzīvesprieku. Kaut arī dejas dzimtene ir Čehija, polka pazīstama daudzās zemēs, arī Latvijā.

31.

Klausies latviešu komponista **Arvīda Žilinska „Latviešu tautas polku”!**

Pasvītro, kāds ir dejas temps: *ātrs*, *lēns*, *vidējs*

Atrodi burtnīcas beigās atbilstošu tempa apzīmējumu itāļu valodā un ieraksti to:

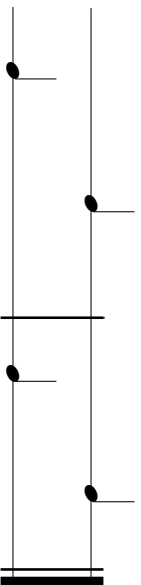
Padomā un atzīmē, kuri apzīmējumi vislabāk atbilst mūzikas raksturam:

- dzīvespriecīga, jautra
- domīga, sapņaina
- skumīga, grūtsirdīga

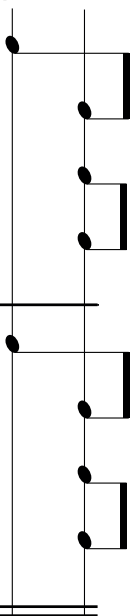
Klausies vēlreiz skaņdarbu un spēlē līdzī ritma pavadījumu!

plaukstas

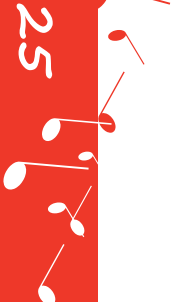

sols

labā r.

kreisā r.

32.

Raksti prasītās notis. Esi uzmanīgs: ievēro oktāvas!

la¹ do¹ do² mi¹ re² si si¹

33.

Sakārto ritmu un uzraksti trūkstošās notis!

Lācēns Mika

Priecīgi

Autors nezināms

1. Lā - cēns Mi-ka prie-cīgs ir, Vi - su die - nu, cik vien spēj, do, re, do,
mel-nās a-cis mir-dzēt mirdz. dzies-mu dzied un di - ri - ģē: do, re, do.

2. Cītīgs mūsu lācēniņš, arī notis pazīst viņš.
Paklausieties, kā viņš prot nosaukt notis taktējot: do, re, do.

Vijole ir *stīgu locīņinstrument*s. Vijoles balss skan vidējā un augšējā reģistrā. Tās diapazons (skanējuma apjoms) ir no mazās oktāvas *so*/ līdz pat 4. oktāvai).

Ieklausies un atzīmē, kāda ir vijoles skaņa:

maiga, asa, dziedoša, spalga, griezīga

34.

Ieklausies vācu komponista **Ludviga van Bēthovena Menuetū!**

Ieklausies un uzraksti, kurš instruments atskaņo

melodiju _____

pavadījumu _____

Atzīmē, kuri vārdi vislabāk atbilst mūzikas raksturam:

skumjš, sāpīgs

maigs, dziedošs

gracioss, dejisks

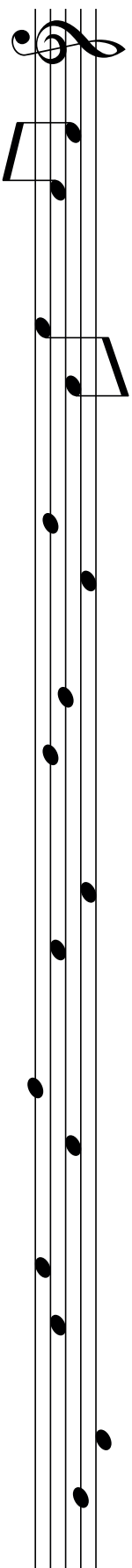
IEGAUMĒ!

Diapazons
ir skanējuma apjoms.

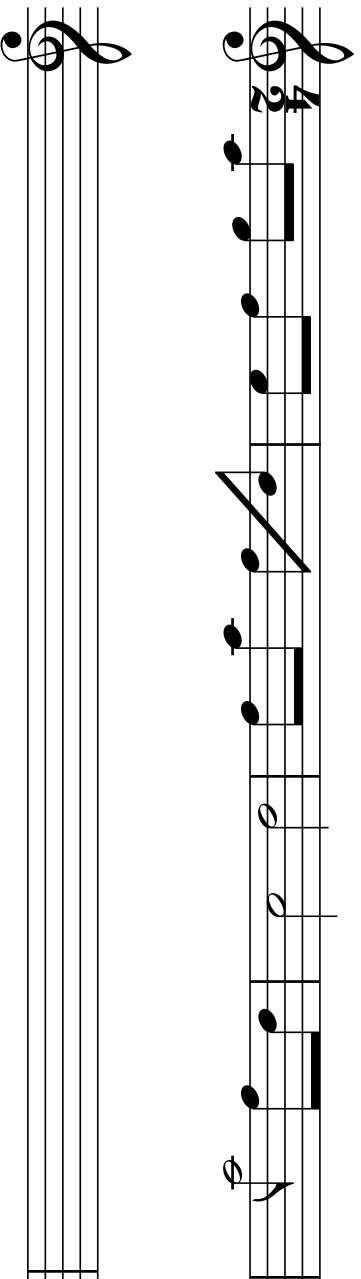
35.

Savieno notis pa divām kopā. Esi uzmanīgs: nošu kātiņus raksti vienā virzienā!

36.

Atrodi melodijas pierakstā piecas klūdas un pārraksti melodiju pareizi!

Izspēlē melodiju uz klavierēm un sameklē turpinājumu pēc dzirdes!

37.

Klausies mūzikas piemērus un nosaki taktsmēru!

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
2						
3						
4						

38.

Lasi un spēlē ritma motīvus pa rindām un pa stabīņiem!

	1.	2.	3.	4.
A	♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪
B	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪
C	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪
D	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪

39.

Sakārto ritmu un iemācies jaunu atsveicināšanās dziesmiņu!

Bulgāru tautasdziesma

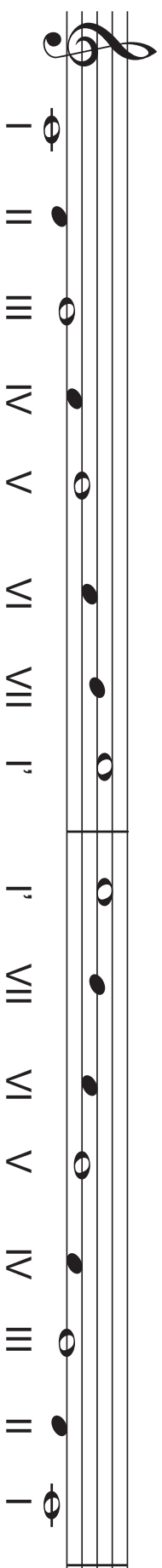
Pulk-ste - nī - tis stei - dzas, mū - su stun - da bei - dzas.

Steig-sim vi - si lau - kā, die - na šo - dien jau - kal

DO MAŽORS

Ja sakārto skaņas pēc kārtas augšupejošā vai lejupejošā secībā tik ilgi, līdz atkārtojas tāda paša nosaukuma skaņa, iznāk **gamma**. Ja sakārto skaņas pēc kārtas no viena *do* līdz nākamajam, iznāk gamma **Do mažors**.

Gammā ir septiņas pakāpes. Gammās pakāpes apzīmē ar romiešu cipariem. Gammā ir noturīgas un nnoturīgas pakāpes.

 I, III un V pakāpe ir **noturīgās** pakāpes (gammā tās apzīmētas ar baltām notīm). Gammās **I** pakāpe ir **tonika**. Gammās noturīgās pakāpes veido **tonikas trijskani**.

 II, IV, VI un VII pakāpe ir **nnoturīgās** pakāpes (gammā tās apzīmētas ar melnām notīm). **II** un **VII** pakāpe ir **ievadskaņas**.

Visas nnoturīgās pakāpes „draudzējas” ar noturīgajām: II ar I, IV ar III, VI ar V un VII ar I.

40.

Paraksti pakāpes un iemācies čehu tautasdziesmu!

Čehu tautasdziesma

Priecīgi

1. 2.

Ka-ķī-tis pa lau-ku prie-cīgs klīst, sil-ti sau-lēs sta-ri ze-mē līst. ze-mē līst.

41.

Palīdzī rūķītim! Dziesmas nošu pierakstā ir ieviesušās klūdas divās taktīs. Klausies melodiju, atrodi un izlabo tās!

Jautri

Igauņu tautasdziesma

Trā - rā, trā - rā! Nā-ciet pie mums rī - tā! Rīt še lie-li dan-či būs, ā-ža-ra-gu dan-cis būs!

42.

Raksti lejupejošu Do mažora gammu, izdomā savu ritmu. Dziedi gammu pulsējoti!

MAŽŪRA GAMMA

Enerģiski

Do ma-žo-ra gam-mu pro-tam mēs. Ik-viens no mums to skais-ti no-dzie-dāt spēs.

Do re mi, fa sol la si do, do si la sol, fa mi re do.

Dziedi un spēlē *Do mažorā*:

trijskani

ievadskanās

nenoturīgo pakāpju atrisinājumus noturīgajās pakāpēs (jeb „draudzīņus”)!
I II I III IV III V VI V I' VIII I'

I II I III IV III V VI V I' VIII I'

Flauta ir koka pūšaminstruments. Mūsdienās flautas darina no metāla, taču pēc skaņējuma tā ir radniecīga pārējiem koka pūšaminstrumentiem. Flautas balss skan vidējā un augšējā reģistrā.

Ieklausies un atzīmē, kāda ir flautas skaņa:

dzidra, draudīga, maiga, spalga, gaiša, trausla

43.

Klausies **Johana Sebastiana Baha** skaņdarbu „**Badinēra**” („**Joks**”)!

Ieklausies un uzraksti, kas atskaņo skaņdarbu

Atzīmē, kuri vārdi vislabāk atbilst mūzikas raksturam:

- rotalīga, gaiša
- braša, enerģiska
- skumja, smeldzīga

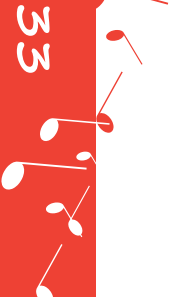

Klausies vēlreiz skaņdarbu, iztēlojies, ka esi diriģents un diriģē to!

IEGAUMĒ!

Tembrs
ir skaņējuma nokrāsa

44.

Uzraksti un iegaumē *Do* mažora

noturīgās pakāpes

nenoturīgās pakāpes!

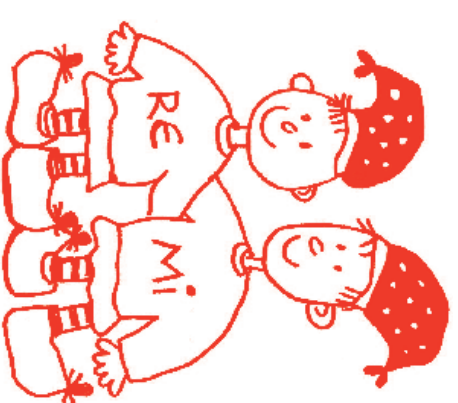
45.

Saceri motīvus pa *Do* mažora noturīgajām pakāpēm!

Pak, pak, pak, lie - tu - tiņš, krīt uz ma-nas gal-vas viņši!

46.

Uzraksti ar notīm un izspēlē melodiju!

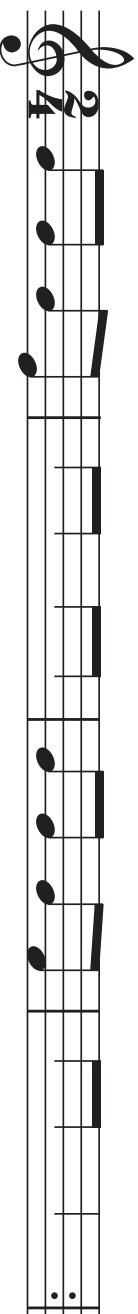
Sameklē
turpinājumu pēc
dzirdesi!

47.

Klausies melodiju un uzraksti notis tukšajās taktīs. Ar krāsainu zīmuli apvelc tonikas skaņu. Dziedi dziesmu ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem!

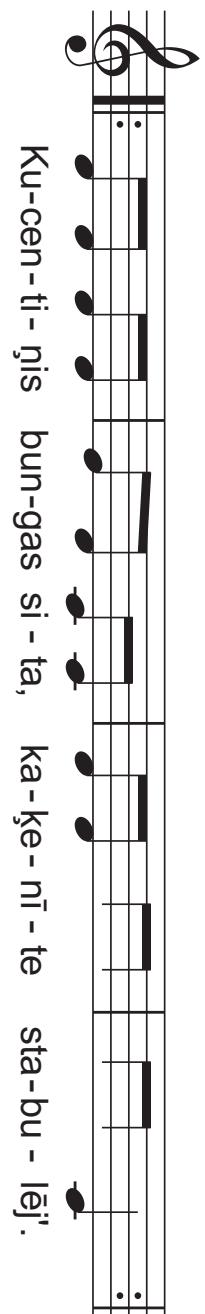
Jautri

Latviešu tautasdziesma

1. Cir - ce - nī - tis kā - zas dzē - ra, blu - sa lē - ca ve - dī - bās.

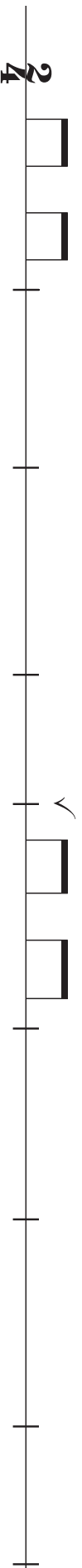
2. Circenītis augstu lēca
Viksētiem(i) zābakiem.
Blusa lēca vēl augstāk(i)
Melnajiem(i) lindrakiem.

Ku - cen - ti - ņis bun - gas si - ta, ka - ģe - nī - te sta - bu - lēji.

48.

Uzraksti ritmu un skandē dzejoli vienbalsīgi un *kanonā*!

Pu - te - nī - tis tau - ri pūš, vē - ji de - ju sāk, snie - ga pār - slas kla - ju - mā jaut - ri de - jot māc.

Lai izpildītu **kanonu**, sadalieties divās grupās!

1. grupa sāk dzejoli un skandē to no sākuma līdz beigām.

2. grupa sāk dzejoli ar 2 taktu nokavēšanos un arī skandē to no sākuma līdz beigām.

MOTĪVS UN FRĀZE

Līdzīgi kā mājas būvē no ķieģeļiem, arī melodijas veidojas no mazākām vienībām – *motīviem, frāzēm un teikumiem.*

Motīvs ir neliela skaņu grupa, visbiežāk vienas takts garumā. Divi motīvi veido frāzi.

motīvs	+	motīvs	=	frāze
frāze	+	frāze	=	teikums

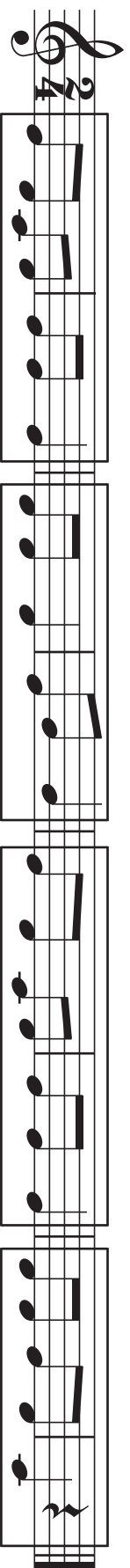
Frāze ir mazliet lielāka melodijas daļa (parasti divas taktis gara), ko var izdziedāt vai izspēlēt ar vienu elpu. Frāzes melodijā var būt *vienādas, atšķirīgas un līdzīgas.*

49.

Saskaiti, cik dziesmā *frāžu!* Vienādas frāzes iekrāso vienā krāsā, atšķirīgas – citā krāsā!

Jautri

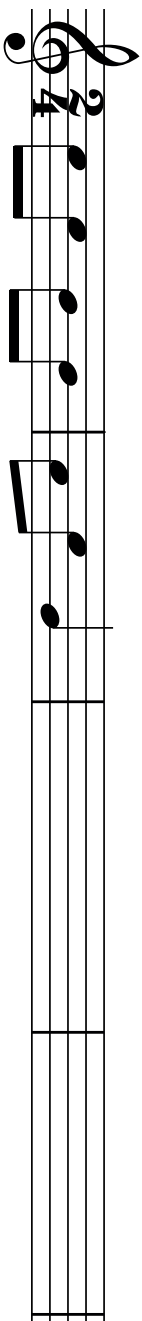
Amerikāņu tautasdziesma

1. Ma - ri-jai bij' jē riņš giļts, jē riņš giļts, jē-riņš giļts, bēr niem vi-sur iet viņš līdz, vi-sur iet viņš līdz.
2. Atgādās nu kādu dien', kādu dien', kādu dien', jēriņš līdz' uz skolu skrien, līdz' uz skolu skrien.
3. Bērni grib to noglāstīt, noglāstīt, noglāstīt, Skolotājs liek ārā dzīt, liek to ārā dzīt.

50. Turpini iesākto melodiju: dotajai frāzei pievieno atšķirīgu frāzi, pabeidz to ar do!

Satraukti

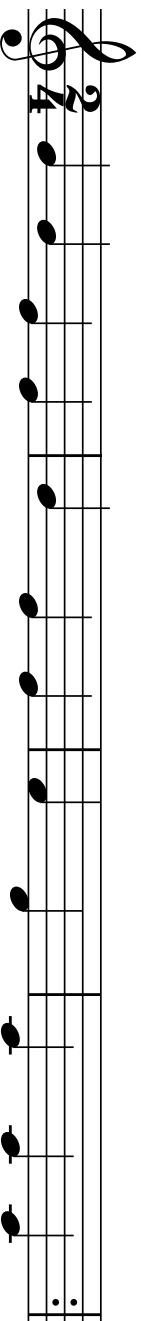

Ā - zīt, ā - zīt, kā tad tā? Mā - miņ, nāc nu pa - lī - gā!

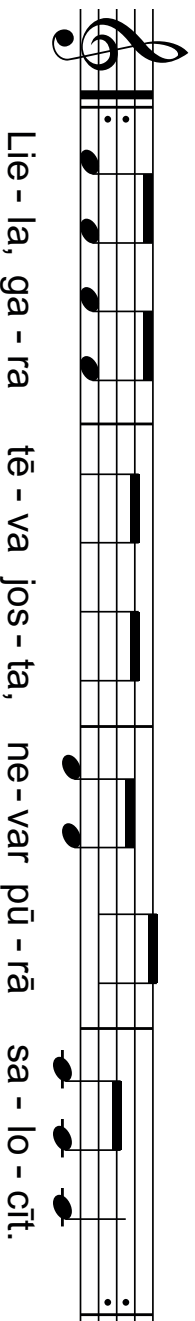
51. Pabeidz melodijas pierakstu: pirmajā teikumā sakārto ritmu, bet otrajā teikumā ieraksti trūkstošās notis! Saskaiti, cik frāžu ir dziesmā

Jautri

Latviešu tautasdziesma

1. Mi - ni, mi - ni mīk - li - ņu, ma - zo bēr - ni - ņu:

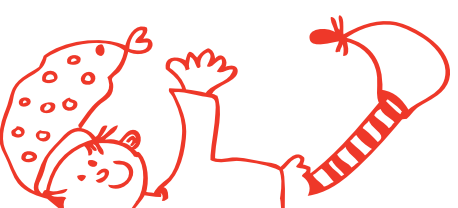
Lie - la, ga - ra tē - va jos - ta, ne - var pū - rā sa - lo - cīt.

2. Mini, mini mīkliņu, mazo bērniņu:

Balta pļava, melni lopi, vajag gudra ganītāji!

- Sacerot melodijas, dari tā:
- Vispirms izrunā tekstu, noskaidro ritmu.
 - Vairākas reizes izspēlē un izdziedi doto frāzi, meklē uz instrumenta melodijas turpinājumu, atrodi vairākus variantus.
 - Izvēlies melodiju, kura tev vislabāk patik, un pieraksti to!

Izdomā un
nodziedi
savu mīklu!

TONIS UN PUSTONIS. ALTERĀCIJAS ZĪMES

Vienā oktāvā ir 12 taustiņi (7 baltie un 5 melnie).

Attālums starp vistuvākajām blakusskaņām ir **pustonis**.

Tātad vienā oktāvā ir 12 pustoņi. Divi pustoņi kopā veido vienu veselu toni.

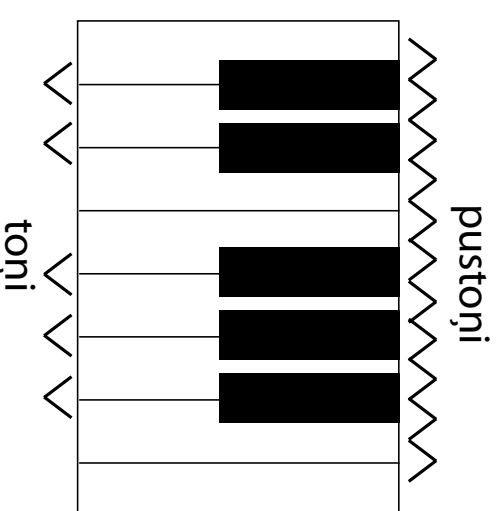
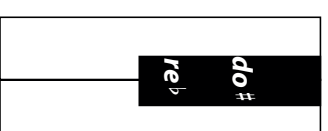
pustonis + pustonis = 1 tonis

Skaties klaviatūrā un nosauc tonu un pustoņu secību balto taustiņu skaņurindā (Do mažorā):

Pamatskaņas var izmainīt ar **alterācijas zīmju** palīdzību:

- **diezs** (#) – paaugstina skaņu par pustoni
- **bemols** (b) – pazemina skaņu par pustoni
- **bekars** (k) – atsauc iepriekšējo zīmi.

Zinot tonu un pustoņu secību, mažora gammu var atrast no jebkuras skaņas, tikai talkā būs jāņem klavieru melnie taustiņi.

Atrodi un nospēlē pēc dzirdes mažora gammu no skaņas *sol* un *fa*!

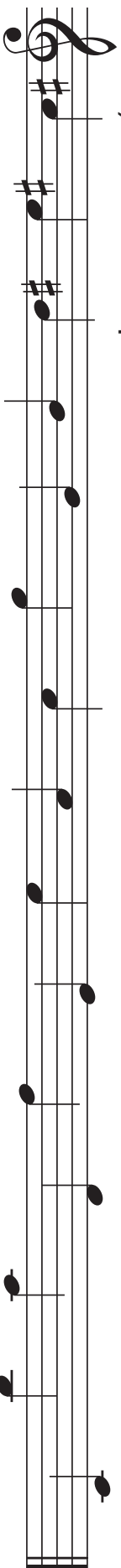

52. Turpini:

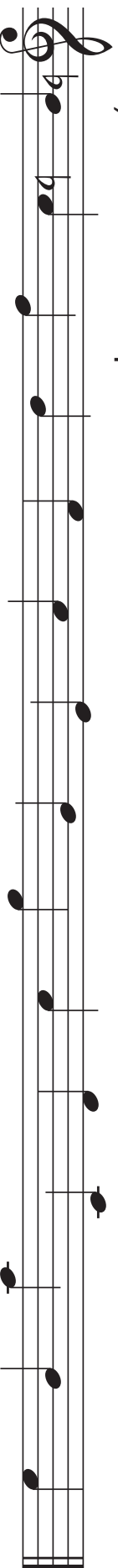

Seko tam, lai dieza „lodziņš”
(tāpat arī bemola „vēderiņš”)
būtu precīzi uz līnijas vai
starp līnijām!

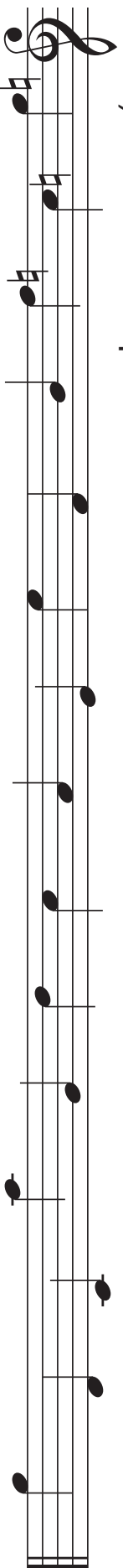
a) raksti diezu pirms katras nots

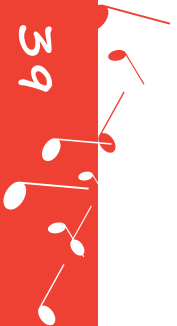
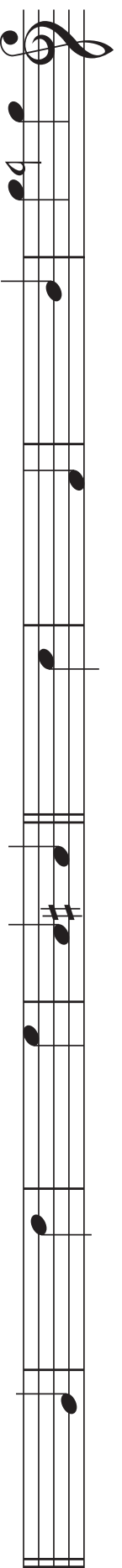
b) raksti bemolu pie katras nots

c) raksti bekaru pie katras nots

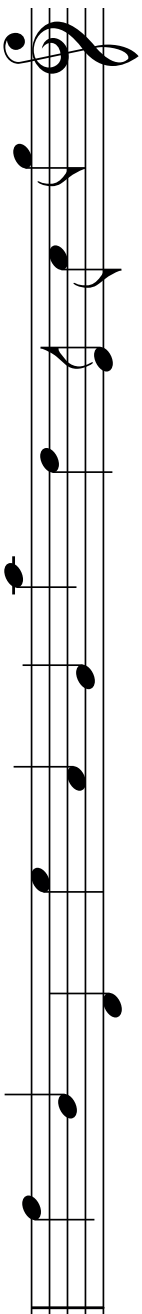

53. Turpini: pazemini vai paaugstini doto skaņu par pustomi!

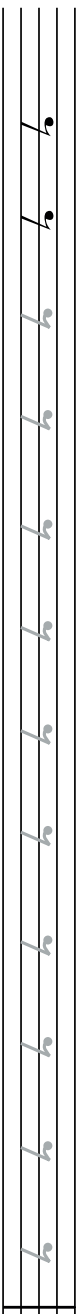
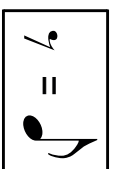
54.

Pieliec karodziņus, pārvērt ceturtdaļnotis par astotdaļnotimi!

55.

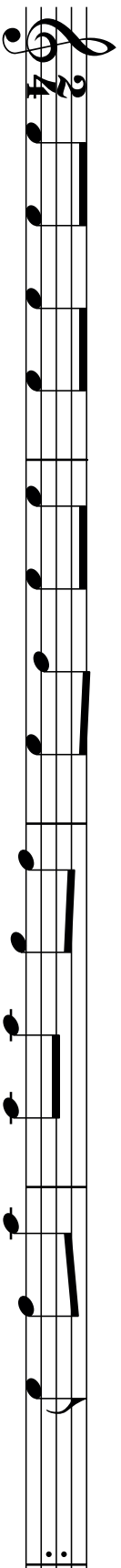
Patrenējies rakstīt astotdaļpauzi!

56.

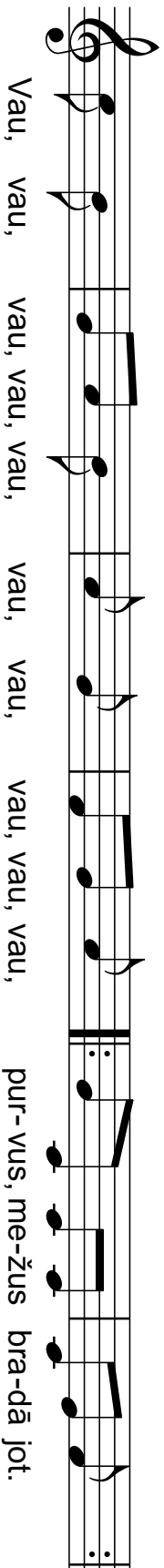
Uzmanīgi izpēti katru takti un ieliec astotdaļpauzi, kur tas nepieciešams!

Dzīvi

Latviešu tautasdziesma

Su - ņi za - ķim pē - das dzi - na, pur - vus, me - žus bra - dā - jot.

Vau, vau, vau, vau, vau, vau, vau, vau, vau, vau, pur - vus, me - žus bra - dā - jot.

- 2. Vēl caunīte, vāverīte
- 3. Maza bija, bet ražena
- 4. Asti vieni parādīja
- Sēž egļītes galiņā.
- Diža meža vāverīt'.
- Mednieka sunīšiem.

Steidzami nepieciešama palīdzība! Mazais rūķis mežā atradis divus bemolus! Izpēlē dziesmiņu un atrodi, kurām notīm tie ir pazuduši!

Trompete ir metāla pūšaminstruments. Tās priekšteči ir kara un medību taures. Trompetes balss skan vidējā un augšējā reģistrā.

 Ieklausies un atzīmē, kāda ir trompetes skaņa:
spoža, maiga, skanīga, dziedoša, griezīga

57.

Klausies **Pētera Čaikovska „Neapoliešu deju”** no baleta „Gulbjū ezers”

 Pasvītro, kas atskaņo skaņdarbu: *solists/ orķestris/ ansamblis*

 Uzraksti, kurš instruments spēlē melodiju _____

 Padomā un atzīmē, kuri vārdi vislabāk atbilst mūzikas raksturam:

- rotalīgs, dzīvespriecīgs
- nopietns, stāstošs
- skumjš, smeldzīgs

 Uzraksti ritma pavadījumui!

$\frac{2}{4}$ // _____
 _____

58.

Uzraksti ritmu un skandē dzejoli vienbalsīgi un kanonā!

De - jo - sim, bu - de - lī - ši, ve - ca ga - da va - ka - rā,

Lai de - jo - ja go - vis, vēr - ši pa - va - sa - ru tī - ru - mā!

Izdomā savu melodiju un dziedī to ar vārdiem!

59.

Pabeidz rūku blēņu dziesmiņu, pieraksti otro un ceturto frāzi!

Šķelmīgi

O. Vācieša vārdi

Ja ar drau-giem me-žā ko - ši šo-dien sē - ņo - jas,

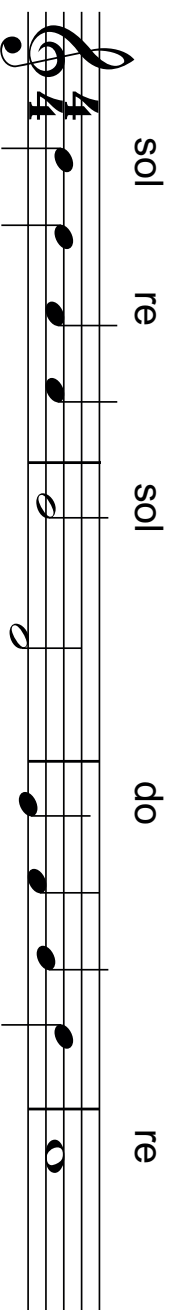
Va - ri tu man ti - cēt dro - ši: rū - ķi blē - ņo - jas.

Izlasi vēlreiz Rūka padomu 37. lappusē!

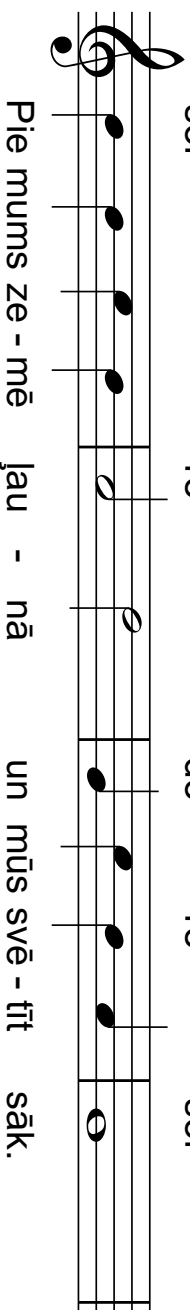

Izspēlē uzmanīgi melodiju: pie vienas nots jāpieraksta diezsi!

J. K. H. Rinks

Kat - ru gad' no jau - na Kris - tus bēr - niņš nāk

Pie mums ze - mē jau - nā un mūs svē - tīt sāk.

2. Nāk viņš katrā mājā savā godībā, Stiprina, kad vāja mūsu ticība.
3. Arī man viņš klātu acīm neredzams, Valda manu prātu, rokā vadīdams.

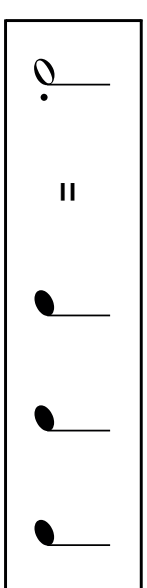
PRIECĪGUS ZIEMASSVĒTKUS UN
LAIMĪĢU JAUNO GABU!

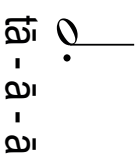
Iemācies
Ziemassvētku dziesmu
ar pavadījumu!
Spēlē norādīto skaņu
uz metalofona vai
uz klavierēm!

TAKTSMĒRS 3/4

ĒGAUMĒ! 3/4 taktsmērā vienā taktī ir trīs taktsdaļas.

Pusnots ar punktu

Kopā mēs nākam (kanons)

Skanīgi

2.

F. Mengers

Valsis ir deļa $\frac{3}{4}$ taktsmērā. Valša dzimtene ir Vācija un Austrija, taču tas ir pazīstams daudzās zemēs, arī Latvijā. Valši ir dažādi, tomēr visbiežāk – ar vijīgu, maīgu un graciozu melodiju.

61.

Klausies **Sergeja Prokofjeva Valsi!**

Uzraksti, kurš instruments to atskaņo

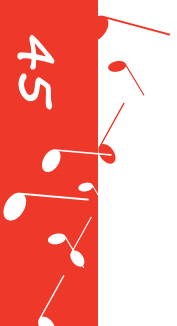
Pasvītro, kāds ir *Valša* temps:

ātrs, lēns, videjs

Padomā, kuri apzīmējumi vislabāk atbilst valša raksturam:

- nopietns, stāstošs
- skumjš, smeldzīgs
- graciozs, vijīgs

62. Iepazīsti dažādas taktis $\frac{3}{4}$ taktsmērā. Spēlē ritma motīvus pa rindām un pa stabīņiem!

	1.	2.	3.	4.
A	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪
B	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪
C	♪	♪	♪	♪ ♪ ♪
D	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪	♪.

63. Uzraksti, kāda ilguma skaņai atbilst uzrakstītās ritma grupas!

♪ ♪ = ♪

♪ ♪ ♪ ♪ = ♪ ♪ ♪ ♪

♪ ♪ = ♪ ♪ ♪ ♪

♪ ♪ ♪ = ♪ ♪ ♪

64.

Uzraksti ritmu dziesmiņai. Esi uzmanīgs, ievēro pauzes!

Lai pareizi uzrakstītu ritmu,
lasi uzmanīgi tekstu!

V. Ļūdēna vārdi

3/4

Run - cis Ū - šuks no - pir - ka tor - ti, gā - ja cie - mos pie ka - ķī - tes Mī - cī - tes.

Gā - ja, ņau, ņau, gā - ja, ņau, ņau, cie - mos pie ka - ķī - tes Mī - cī - tes.

65.

Klausies melodiju: nosaki taktsmēru un saliec taktssvītras!

66.

Klausies: nosaki taktsmēru un uzraksti notis. Dziedi latviešu tautasdziesmu ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem!

Mēreni

Latviešu tautasdziesma

Stā - vē - ju, dzie - dā - ju aug - sta - jā kal - nā, lai ma - ni puš - ķo - ja ar ie - vu zie - diem.

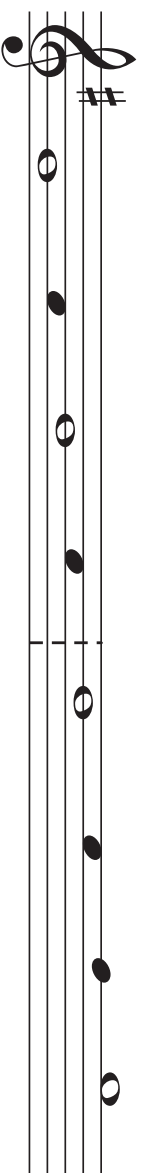
Lai ma - ni puš - ķo - ja ar ie - vu zie - die - mi, ar o - zo - li - ņiem.

SOL MAŽŪORS

ĪEGAUMĒ!

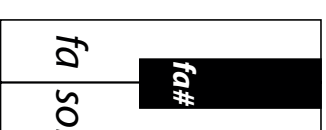
Sol mažorā skaņas fa vietā ir **fa#**. Šo alterācijas zīmi raksta pie nošu atslēgas.

pirmais tetrahords

otrais tetrahords

I II III IV V VI VII I'

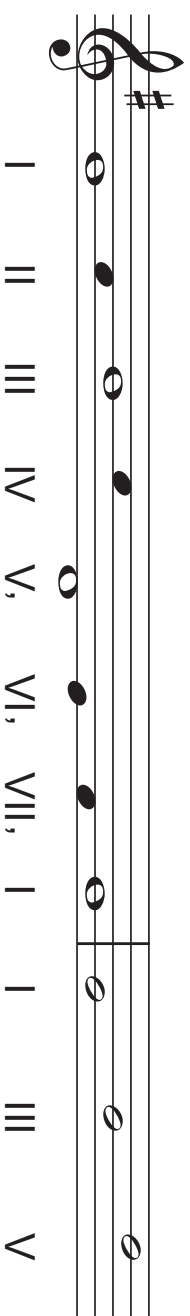
Tetrahords
ir gammas posms
no četrām skaņām.

Gammu ērtāk dziedāt šādi:

pirmais tetrahords

otrais tetrahords

trijskanis

Pabeidz teikumu!

Sol mažora tonika ir _____, ievadskaņas ir _____ un _____.

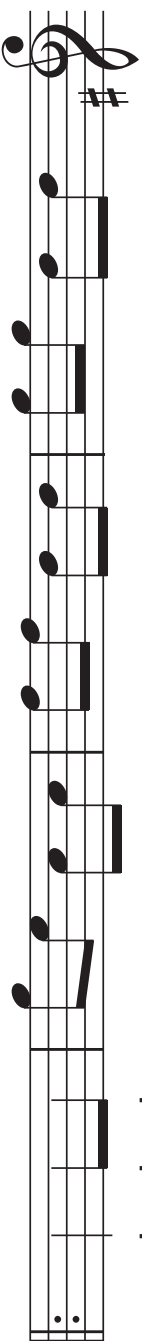

67.

Nosaki taktmēru un uzraksti trūkstošās notis. Ar krāsainu zīmuli apvelc tonikas skaņņu!

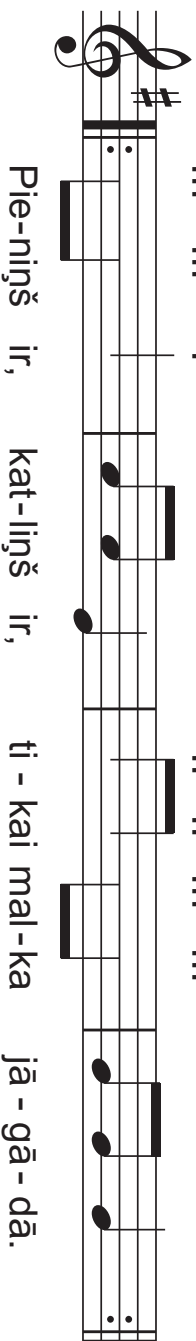
Stāstoši

A. Žilinskis

1. Pie - ci ka - ki sa - do - mā - ja put - ru vā - rīt va - ka - rā:

III III I II II III III

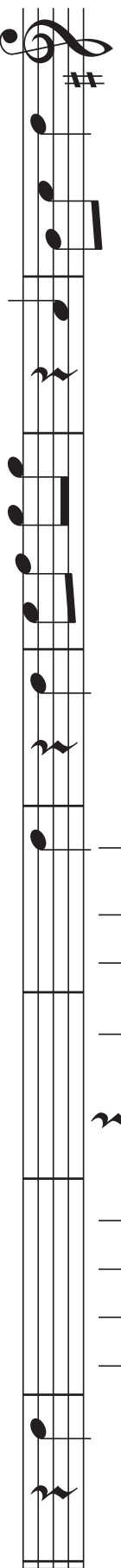
Pie - niņš ir, kat - liņš ir, ti - kai mal - ka jā - gā - dā.

68.

Atceries Mažora gammas dziesmiņu un dziedī to Sol/mažorā! Raksti lejupejošu Sol/mažora gammu!

Sol ma - žo - ra gam - mu pro tam mēs. Ik viens no mums to skais - ti no - dzie - dāt spēš.

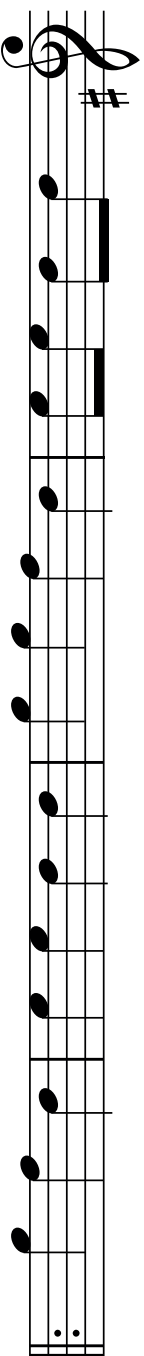

Sol la si do, re re mi fa sol, sol

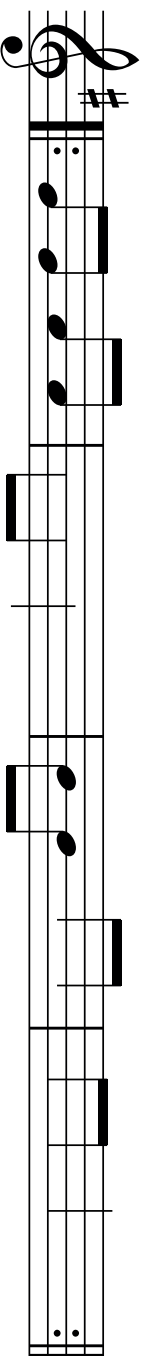
72.

Nosaki taktsmēru un pabeidz melodijas pierakstu. Atrodi līdzīgas frāzes!

Latviešu tautasdziesma

1. Zi - nu, zi - nu, bet ne-teik-šu, kur bal-tai-s(i) za-kīts gul,

Aiz u - pī-tes kal - ni - ņā, sī - ku laz - du krū - mi - ņā.

2. Zakīts sauca vāverīti

Pie krūmiņa riekstus malt,
Pie krūmiņa riekstus malt,
Uz celmiņa atsēsties.

Klausies mūziku
un izdomā stāstiņu!

73.

Latviešu komponiste **Lūcija Garūta** ir uzrakstījusi klavierdarbu krājumu „**Rotaļa mežā**”. Tajā ir ietverti vairāku dzīvnieku un putnu muzikālie portreti.

Klausies divus skaņdarbus no šī krājuma un atzīmē, kādā secībā tie skan.

Klausies vēlreiz skaņdarbus un aizpildi tabulu!

	Temps (ātrs, lēns, vidējs)	Reģistrs (augsts, vidējs, zems)	Dinamika (p, mp, mf, f)
Lācītis			
Vāverīte			

BASA ATSLĒGA

Uz leju no pirmās oktāvas ir **mazā oktāva**, **lielā oktāva** un **kontroktāva**.
Šo oktāvu notis pieraksta **basa** jeb **Fa** atslēgā.

lielā oktāva

A musical staff in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains six whole notes: Fa, Sol, La, Si, do, re. Below the staff are boxes for the notes: Fa Sol La Si do re mi fa sol la si do¹ re¹.

mazā oktāva

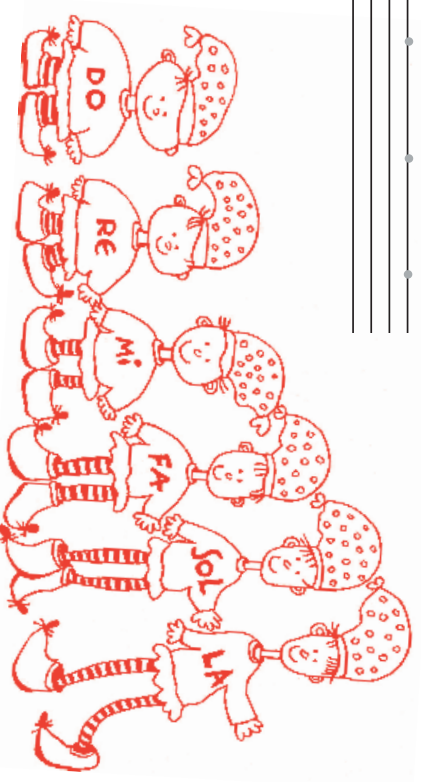
A musical staff in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains six whole notes: do, re, mi, fa, sol, la. Below the staff are boxes for the notes: do re mi fa sol la si do¹ re¹.

1. oktāva

74.

Mācīes rakstīt *basa* atslēgu!

A musical staff in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains six whole notes: do, re, mi, fa, sol, la. Below the staff are boxes for the notes: do re mi fa sol la si do¹ re¹.

Basa atslēgas dziesmiņa

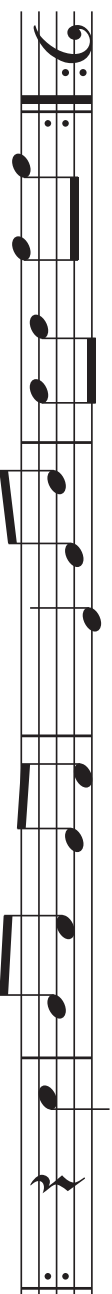

Priecīgi

Mū-su no-šu mā-ji-ņai ir jau-na at-slē-ga.
At-slēdz vi-sas no-ti-ņas tā ze-mā re-ģist-rā.

Iemācies dziesmiņu,
tā tev palīdzēs
atcerēties notisi!

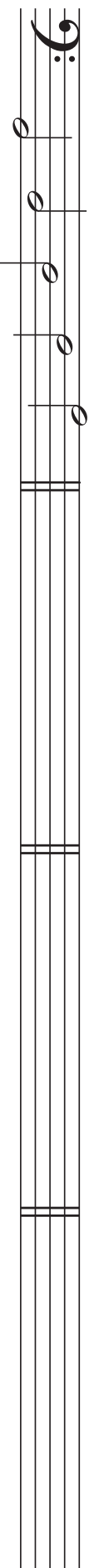
SOL, SOL, SI, SI, RE, FA, LA: iz-nāk dzies-mi-ņa,
ba-sa at-slē-gā.

75.

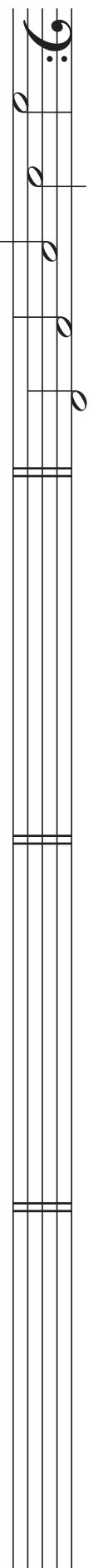
Raksti un iegaumē *basa* atslēgas notis:

a) uz nošu līnijām

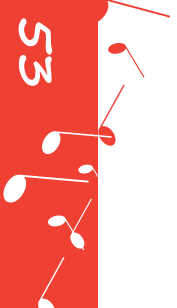

Sol Si re fa la

b) starp nošu līnijām

La do mi sol si

Čells un kontrabass arī ir *stīgu lociņinstrumenti*. Visi stīgu instrumenti izskatās līdzīgi, taču tie ir dažāda lieluma, tiem ir atšķirīgs *tembrs* un *skanējuma reģistrs*.

Čella balss skan vidējā un zemajā reģistrā. Tas spēlē pirmajā, mazajā un lielajā oktāvā.

Ieklausies un pasvītros, kāda ir čella skaņa:

dziedoša, samtaina, metāliska, silta

Kontrabass ir vislielākais stīgu instrumentu ģimenē ar viszemāko balsi. Tas spēlē pat *kontraktāvas* notis.

Ieklausies un pasvītros, kāda ir kontrabasa skaņa:

draudīga, sapņaina, noslēpumaina, tumša

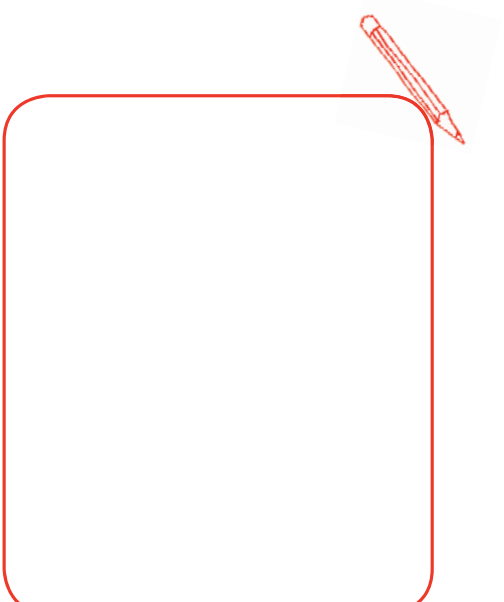
Padomā, kas visiem stīgu instrumentiem ir kopīgs un kas – atšķirīgs!

76. Klausies **Kamila Sensāna** skaņdarbu „Zilonis” no svītas „Dzīvnieku karnevāls”!

Melodiju atskaņo _____

Skaņdarba temps ir: *ātrs, lēns, vidējs*

Taktmērs ir _____

77. Uzraksti trūkstošās basa atslēgas notis un izspēlē melodiju!

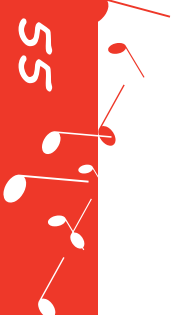
Uzmīnī nu!

re mi mi do re do

78. Palīdzī rūķītim! Nošu rakstā ir ieviesušās četras kļūdas. Atrodi un izlabo tās!

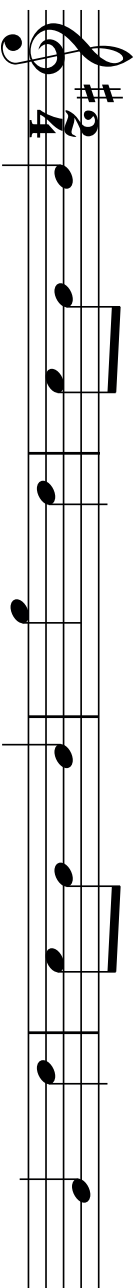
Esi uzmanīgs,
ievēro oktāvas!

do do' sol La si Fa

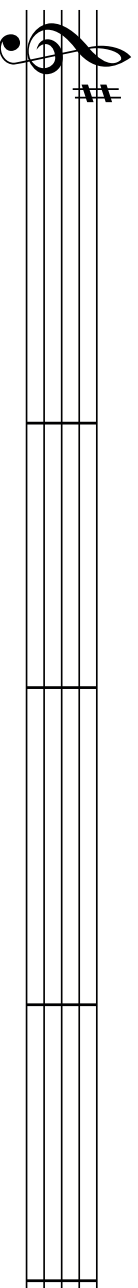

79.

Pabeidz vēl vienu rūķu blēņu dziesmiņu!

Va - sa - ras vi - dū snieg - pār - slas skrē - ja,

čiep - stē - ja su - ņi, put - ni - ņi rē - ja.

Izlasi vēlreiz rūķa padomu 37.lpp.

Klausies mūziku un izdomā stāstiņu!

80.

Klausies vēl divus skaņdarbus no **Lūcijas Garūtas** klavierdarbu cikla „**Rotāja mežā**”.

Atzīmē, kādā secībā tie skan.

Dzeguze un dzenis

Vilks un izbiedētie putni

Ieklausies un uzraksti,
ar kādiem mūzikas valodas
paņēmiem komponente
raksturojusi dzeguzi, dzeni,
vilku un putnus!

	Temps (ātrs, lēns, vidējs)	Reģistrs (augsts, vidējs, zems)	Dinamika (pp, p, mp, mf, f)
Dzeguze			
Dzenis			
Vilks			
Putni			

Sitaminstumenti pēc sava izskata un arī pēc skanējuma ir ļoti dažādi.

Tie parasti skaņdarbam piešķir ritmisku pulsāciju, bet dažī no tiem spēlē arī solo.

tamburīns

trijstūris

marakasi

mazās
bungas

šķīvji

lielās
bungas

8.1.

Klausies un atzīmē, kādā secībā skan mūzikas instrumenti!

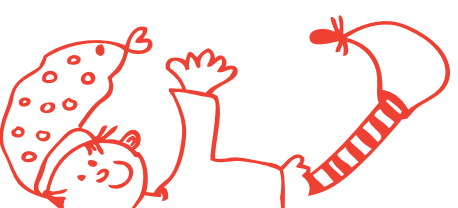
bungas

trijtūris

tamburīns

šķīvji

Uzraksti, kādus sitaminstumentus tu spēlē Mūzikas mācības stundās!

FA MAŽORS

ĪEGAUMĒ!

Fa mažorā skaņas *si* vietā ir *si^b*. Šo alterācijas zīmi raksta pie nošu atslēgas.

pirmais tetrahords otrs tetrahords trijskanis ievadskanās

Dziedi *Fa mažora* gammas dziesmiņu, izdomā pats savu ritmu!

Dziedi un spēlē „draudzīgus”!

82.

Uzraksti *Fa mažora*

noturīgās pakāpes

nenoturīgās pakāpes!

83.

Nosaki taktsmēru un ieraksti trūkstošās notis. Apvelc tonikas skaņņu!

E. Goldšteins
I. Lasmaņa vārdi

1. Vi - si e - ži mie gā, vi - si lā - čī snie - gā, vi - sas pe - les a - lās, klu - sums ma - lu ma - lās.

Vi - si e - ži mie gā, vi - si lā - čī snie - gā, vi - sas pe - les a - lās, klu - sums ma - lu ma - lās.

2. Zivis guļ zem ledus,
Bites tur, kur medus,
Brūnaliņas kūtī,
Leduspuķes rūtī.
3. Tikai savā kaktā,
Gailis augstu laktā
Pēkšņi paceļ balsi,
Nemana, ka sals ir.

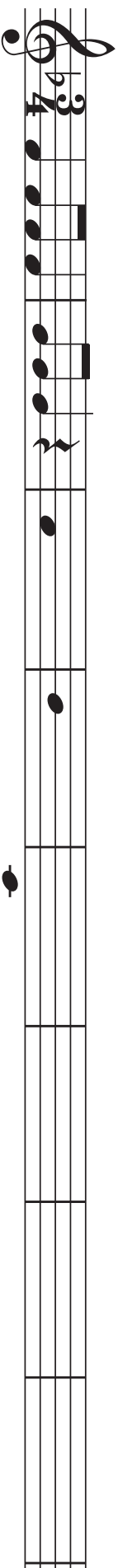

84.

Raksti prasītās notis, ievēro oktāvas!

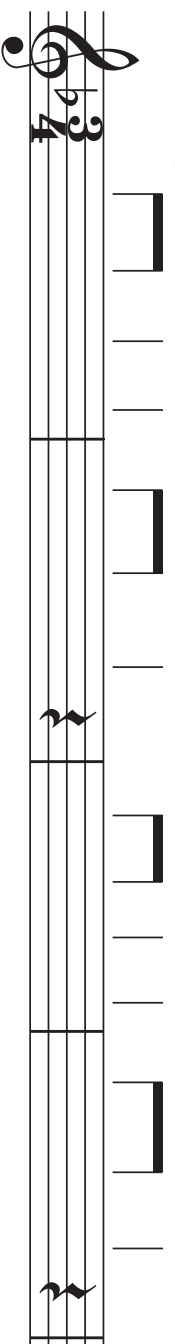
Sol fa re Si si do'

85. Turpini: raksti *Fa* mažora gammu – valsī!

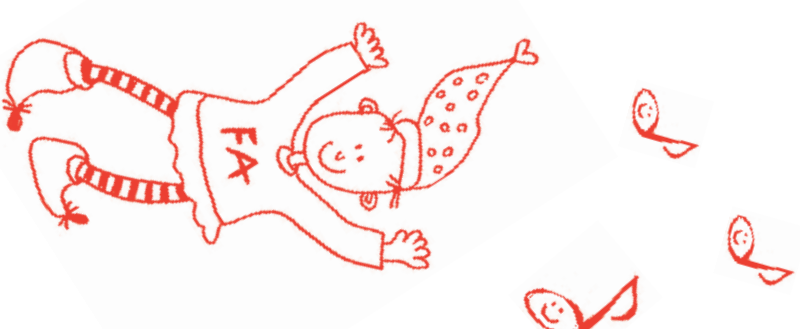
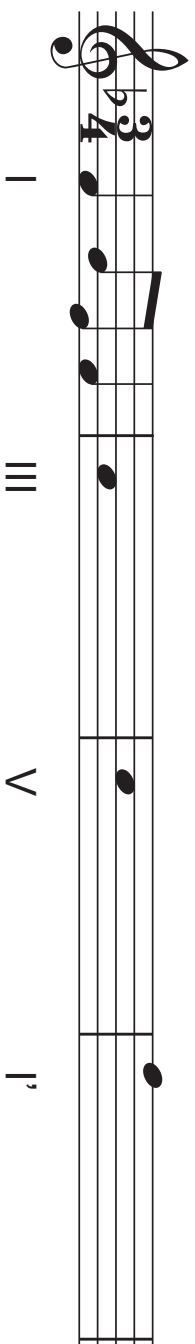
86. Saceri dziedmiņu, izmantojot tikai *Fa* mažora noturīgās pakāpes!

Viegli

Zva-na, zva-na zva-niņš mazs, līks-mi kla-sē sauc mūs tas.

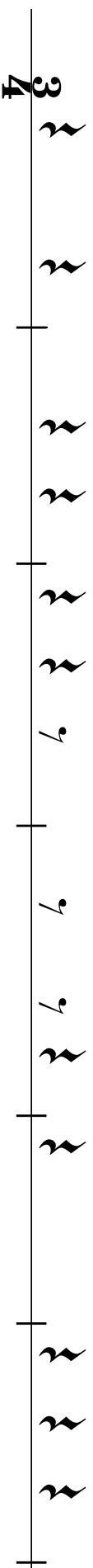
87. Raksti, spēlē un dziedī „kaimiņus” pēc dotā parauga!

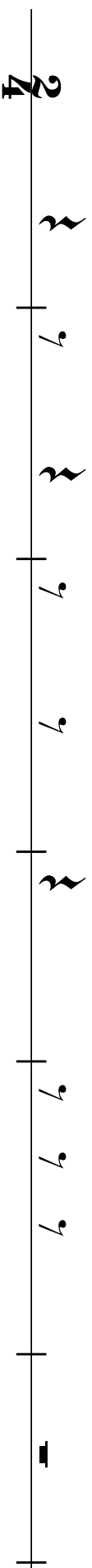
88.

Aizpildi taktis – ieraksti atbilstoša ilguma notis!

3/4

2/4

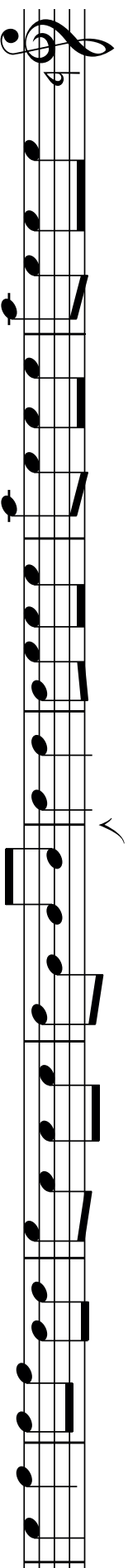
89.

Rūķi atkal blēņojas! Melodijas pierakstā atkal ir ieviesušās klūdas trijās taktīs. Izlabo tās!

Izdomā dziesmai ritma pavadījumu!

Dzīvi

J. Sildegs
V. Ļūdēna vārdi

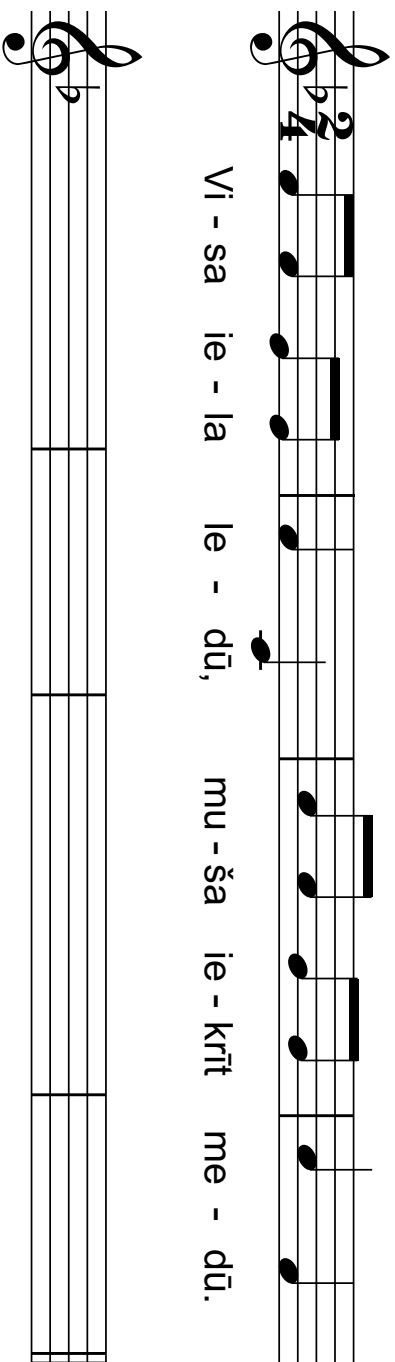
1. Kar - tu-pe-li, kar-tu-pe-li, kur ir ta-vi brā-ļi? Rī-gas tir-gū, Rī-gas tir-gū, tur ir ma-ni brā-ļi.

2. Kartupeli, kartupeli,
Ko dar' tavi brāļi?	3. Kartupeli, kartupeli,
Kādi tavi brāļi?	4. Kartupeli, kartupeli,
Kā sauc tavus brāļus?
Maisā tup, maisā tup,
To dar' mani brāļi.	Lieli, resni, apaļīgi -
Tādi mani brāļi.	Kartupeli, kartupeli,
Ne jau kāļi.

90.

Lūk, te vēl viena Rūķu blēņu dziesmiņa!

Nebēdīgi

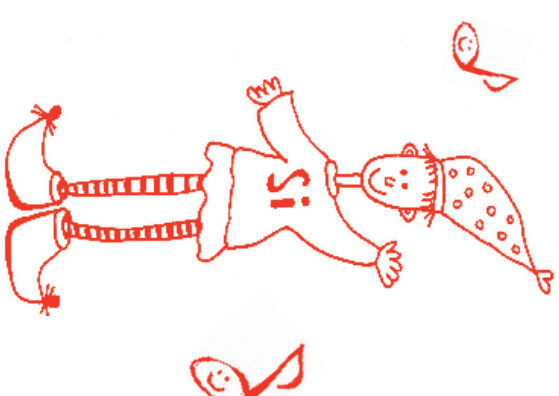
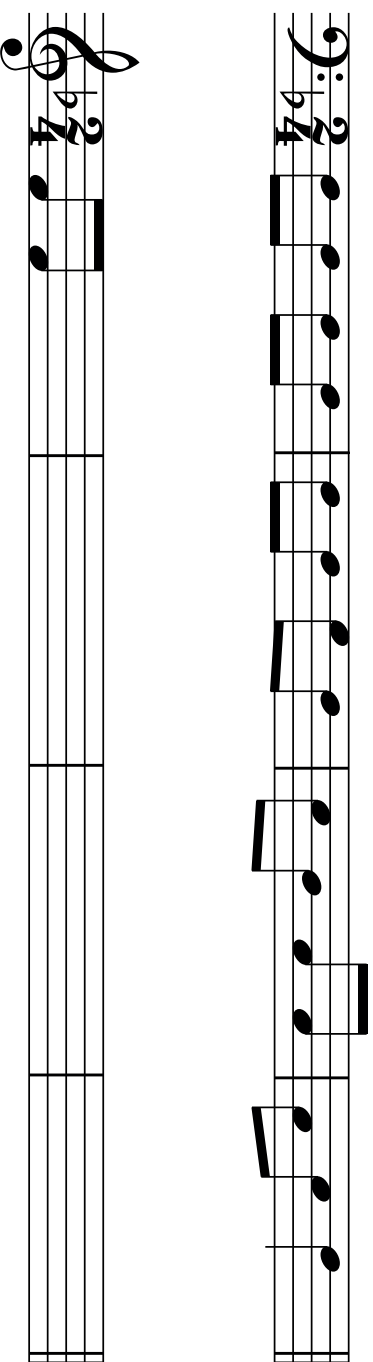
Vi - sa ie - la le - dū, mu - ša ie - krit me - dū.

Viens, di - vi, trīs, nu tu e - si brīvs!

91.

Pārraksti melodiju vienu oktāvu augstāk (vijoles atslēgā)!

Dziņi

Izspēlē melodiju
un sameklē
turpinājumu pēc
dziņdes!

Ksilofons ir *sitaminstruments*. Tas ir veidots no dažāda lieluma koka dēļiem, tādēļ tam ir pasauss, bet spilgts skaņējums. Ksilofons ir ļoti „veikls” instruments. Tam labi padodas ātras, spoža rakstura melodijas.

Klarnete ir *koka pūšaminstruments*. Klarnetes skaņa ir maiga, samtaina.

Tās *diapazons* (skanējuma apjoms) ir vairāk nekā trīs oktāvas.

92.

Klausies **Kamila Sensāna** skaņdarbu „**Skeleti**” no svītas „Dzīvnieku karnevāls”!

Pasvītro, kuru instrumentu tembrus tu saklausī:

klavieres, ksilofons, klarnete, vijole, čells, flauta

Uzraksti, kāds ir skaņdarba temps _____

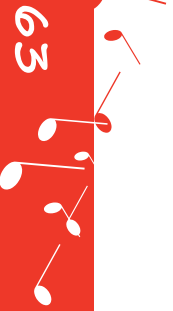

Padomā un atzīmē, kuri apzīmējumi vislabāk atbilst mūzikas raksturam:

nopietns, stāstošs

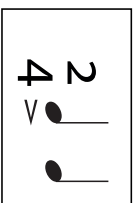
rotaļīgs, dzīvespriecīgs

skumjš, smeldzīgs

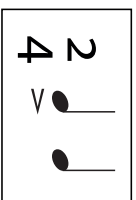

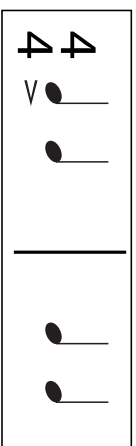
TAKTSMĒRS 4

+

=

vesela nots

(tā-ā-ā-ā)

vesela pauze

(sā-ā-ā-ā)

93.

Saliec taktssvītras un izskaiti, cik reizes melodijā atkārtojas tonikas skaņa! _____

A. Altmānis

A. Neibarta vārds

Jautri

1.

2.

1. Mež - ma - lā, uz lie-las be-kas rū-kī-tis kon-fek-tes stā-dī-ja. rū-kī-tis kon-fek-tes stā-dī-ja.

Ik rī - ti - ņu, va - ka - ri - ņu kon-fek-tes ar me - du lais - tī - ja.

2. Un uzauga konfekškoks, 3. Ik rītiņu, vakariņu

Kurā medainas konfektes. Konfektes ar medu laistiņa.

94.

Savieno notis un atbilstošās pauzes, nosauc nošu un paužu ilgumus!

Ieraksti melodijā atbilstošo pauzi, kur tas nepieciešams!

95.

Klausies melodiju un sakārto ritmu.

Nosaki, kurā mažorā ir šī dziesma _____, saskaiti cik reizes melodijā atkārtojas tonikas skaņa! _____

IEGAUMĒ!

Par **uztakti** sauc nepilnu takti skaņdarba sākumā. Uztakts kopā ar pēdējo takti veido pilnu takti.

Igaņu tautasdziesma

Dzīvi

Skan me-žā dzies-ma ska - ja, tā dze-gu - zī - tes balss. Jau gals. Ku -
vi - sa ze - me za - ja, nu zie-mas bē - dām

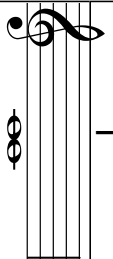
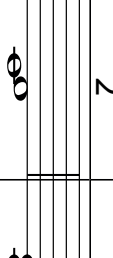
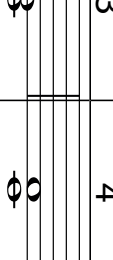
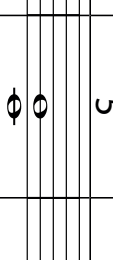
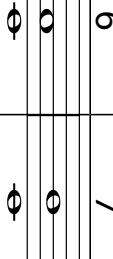
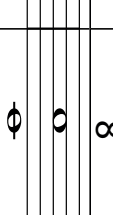

1. 2.

- kū ku - kū - nu zie-mas bē - dām gals! Ku - gals.

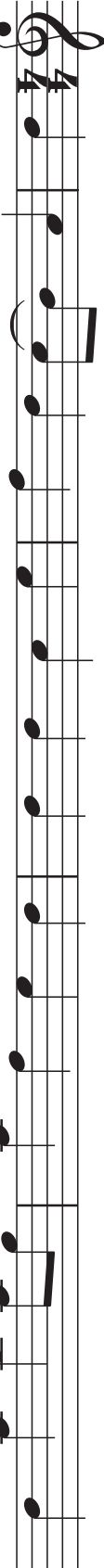
INTERVĀLI

Par **intervālu** sauc atstatumu starp divām dažāda augstuma skaņām.

Katram intervālam ir savs atšķirīgs skanējums, savs nosaukums un cipars, kas norāda pakāpiju skaitu tajā. Intervālā abas skaņas var skanēt vienlaicīgi vai arī viena pēc otras (kā melodijā).

PRĪMA	SEKUNDA	TERCA	KVARTA	KVINTA	SEKSTA	SEPTIMA	OKTĀVA
1	2	3	4	5	6	7	8
							

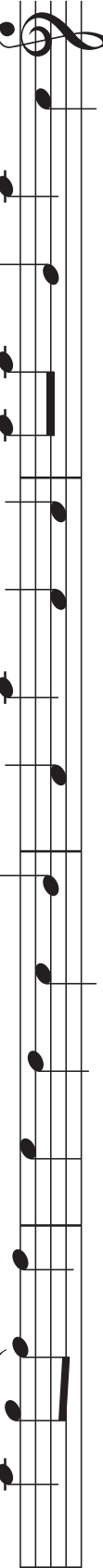
Intervālu dziesmiņa

Ir in - ter - vā - liem vār - du daudz, un zi - nām mēs kā vi - sus tos sauc. Lūk,

PRĪ - MA, SE - KUN - DA, TER - CA, tad KVAR - TA un KVIN - TA, vēl

SEK - STA, SEP - TĪ - MA, OK - TĀ - VA. Tē a - rī bei - dzas dzies - mi - ņa.

98.

Atrodi mūzikas piemērā sekundas un apvelc tās!

Zvirbulītis

Priecīgi

99.

Uzzīmē pirmu un sekundu!

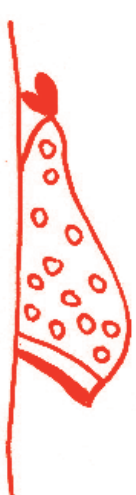

Improvizē uz klavierēm
„Zvirbulu kauju”,
izmanto sekundu
kopskanasi!

100.

Pabeidz šūpļa dziesmu: tukšajās vietās ieraksti sekundas!

Latviešu tautasdziesma

Pe-līṭ' brau-ca, ra-ti čīkst, ar to mie-ga ve-zu-min', ai-jā, ai-jā, ai-jai-jā, ai-jā, ai-jā, ai-jai-jā.

Pasvītros katrā teikumā pareizo apgalvojumu!

Šūpļa dziesmas temps ir *ātrs* / *lēns*.

Šūpļa dziesmas dinamika ir *skaļa* / *klusā*.

Šūpļa dziesma ir jāspēlē *legato* / *stakato*.

Uzraksti dažus šūpļa dziesmām raksturīgus *piedziedājumus*:

Uzraksti, kādas šūpļa dziesmas tu vēl zini: _____

101.

Klausies franču komponista **Kloda Debisi** skaņdarbu „**Šūpļa dziesma zilonītim**”! Uzraksti:

- kas atskaņo skaņdarbu _____
- atbilstošu tempa apzīmējumu _____
- kāds ir mūzikas raksturs _____
- ko vēl tu saklausei _____

IeGAUMĒ!

Terca (3) ir atstatums no pirmās līdz trešajai skaņai.

102.

Atrodi mūzikas piemērā *tercas* un apvelc tās!
Kādus intervālus vēl tu šeit saskati?

Zvirbulīšiem auksti

Allegretto

ž. Metallīdi

Izdomā uz klavierēm skaņu glezniņu, ietver tajā *tercas*. Izdomā arī nosaukumu!

103.

Pabeidz dziesmiņu: tukšajās vietās ieraksti *tercas*!

Latviešu tautasdziesma

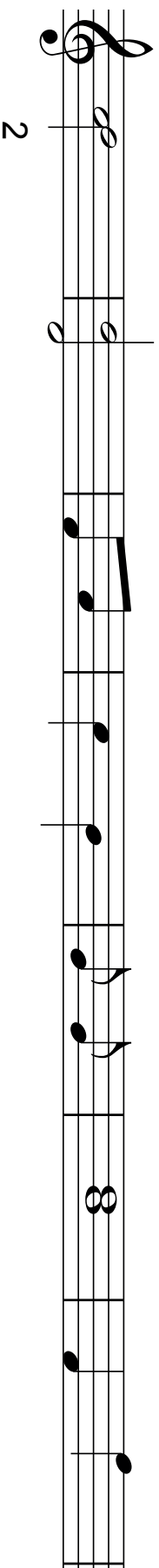
1. Gai - līts brau-ca ka - ņe - pēs ar sud - ra - ba vā - ģī-šiem,
13 13 13 13 13

gai - līts brau-ca ka - ņe - pēs ar sud - ra - ba vā - ģī-šiem.

2. Gailīts saka vistinai:
"Brauksim miežu tīrumā"

3. Divi sirmi kumeliņ',
Četri vaska ritenīš'.

104. Paraksti intervālu apzīmējumus (1, 2, 3 vai 8)!

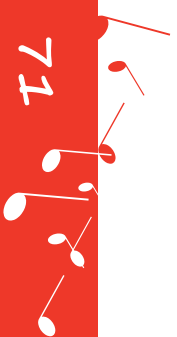
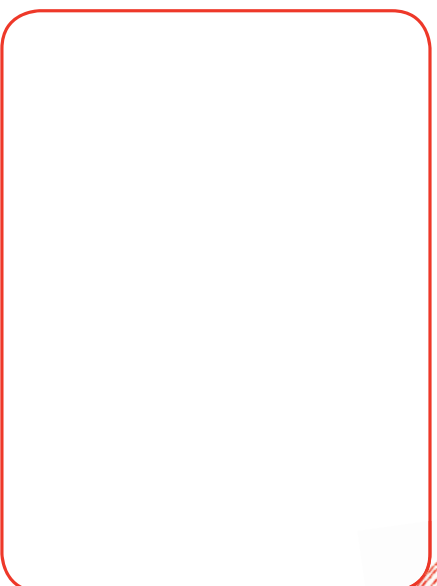
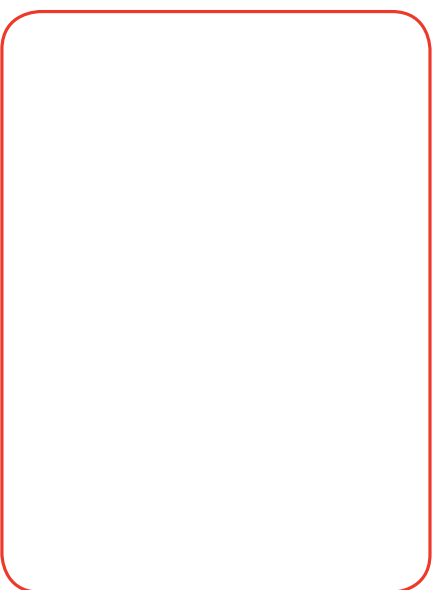
A musical staff in treble clef with a key signature of one flat (Bb). The notes are: G4 (quarter), A4 (quarter), Bb4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter), E5 (quarter), F5 (quarter), G5 (quarter), A5 (quarter), Bb5 (quarter), C6 (quarter), D6 (quarter), E6 (quarter), F6 (quarter), G6 (quarter), A6 (quarter), Bb6 (quarter), C7 (quarter). There are interval markers: '2' between G4 and A4, '2' between A4 and Bb4, '3' between Bb4 and C5, '8' between C5 and D6, and '8' between D6 and E6.

105. Klausies intervālus un ieraksti lodziņā intervāla ciparu simbolu!

1.	2.	3.	4.

106. Uzzīmē tercu un oktāvu!

IEGAUMĒ!

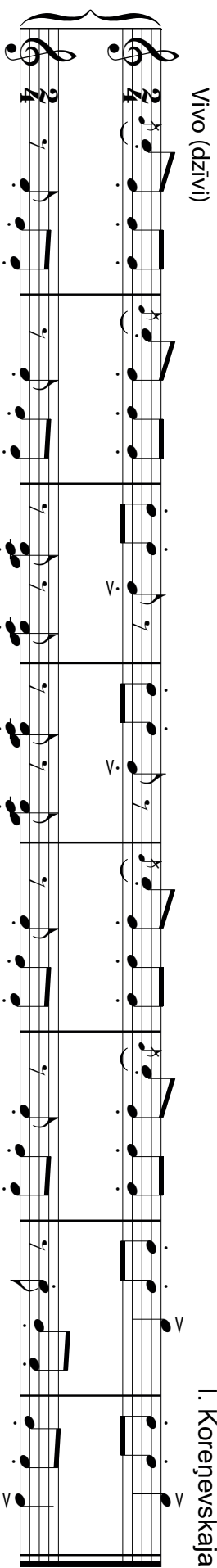
Kvarta (4) ir atstatums no pirmās līdz ceturtajai skaņai.

107.

Atrodi mūzikas piemērā *kvartas* un apvelc tās!
Kādus intervālus vēl tu šeit saskati?

Vistiņa

Vivo (dzivi)

I. Koreņevskaja

108.

Klausies **K. Sensānsa** skaņdarbu „*Vistas un gaiļi*” no svītas „*Dzīvnieku karnevāls*”!

Kuri instrumenti to atskaņo _____

Kāds ir skaņdarba temps _____

Ko vēl tu saklausīji skaņdarbā _____

109.

Pabeidzi! Izmanto pirmas, kvartas un stakato spēles paņēmieni!

Divas visticīņas

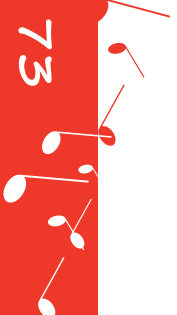

110.

Atrodi un izlabo kļūdas ciparos!

111.

Raksti prasītos intervālus un izspēlē melodiju!

IEGAUMĒ!

Kvinta (5) ir atstatums no pirmās līdz piektajai skaņai.

112.

Atrodi mūzikas piemērā kvintas un apvelc tās! Kādus intervālus vēl tu šeit saskati?

R. Šumanis

113.

Turpini: aizpildi tukšās taktis ar kvintām!

Izdovā
skaņu glezniņu
„Gaišzīlais baloniņš”!
Izmanto kvintas
un kvartas!

117. Atceries un nosauc attēlos redzamos mūzikas instrumentus. Pēc tam ieraksti instrumentu nosaukumus atbilstošajā tabulas ailē!

 Pastāsti par savu mūzikas instrumentu!

1.18.

Uzraksti, kuri no klasē klausītajiem skaņdarbiem tev patika vislabāk!

Autors

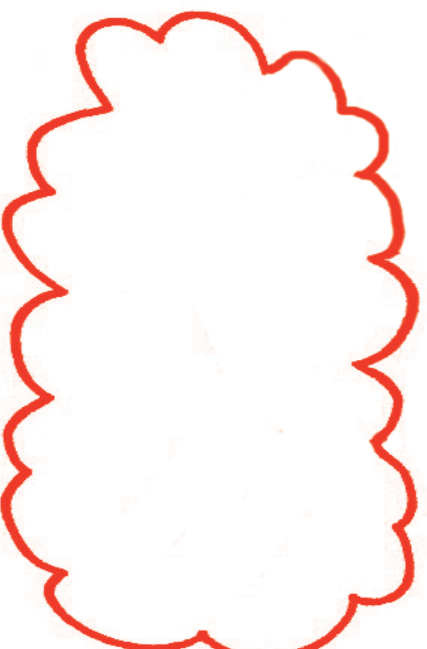
Skaņdarba nosaukums

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Klausies skaņdarbus un pastāsti, ko tu saklausī! Izvēlies atbilstošus mūzikas rakstura apzīmējumus. Izdomā un ieraksti otrajā mākonītī arī savus vārdus!

Maigs, mīlīgs, sapņains,
gaišs, domīgs, skuņģis, sāpīgs,
satraukts, nemiērīgs, mūndrs,
enerģisks, dzīvespriecīgs,
dejisks, maršveidīgs, dziedošs,
humoristisks.

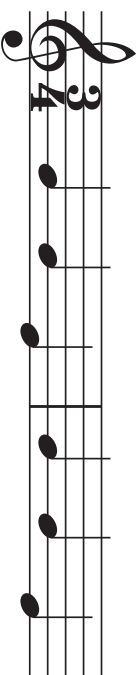
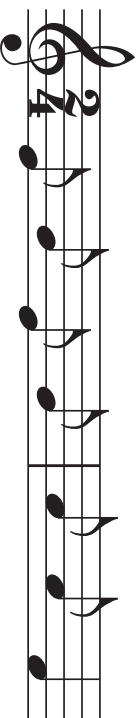
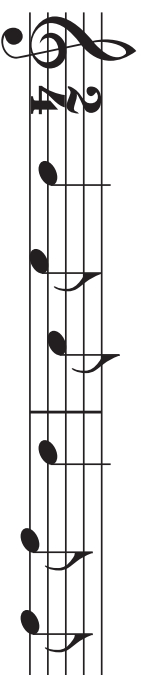
119.

Pāršķirsti burtņīcu un izraksti visas mācību gada laikā apgūtās latviešu tautasdziesmas.
Izvēlies divas no tām un iemācies no galvas ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

120.

Nodziedi latviešu tautasdziesmu sākuma taktis un atmini dziesmas nosaukumu!

1.21.

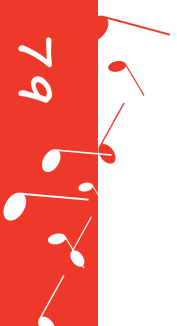
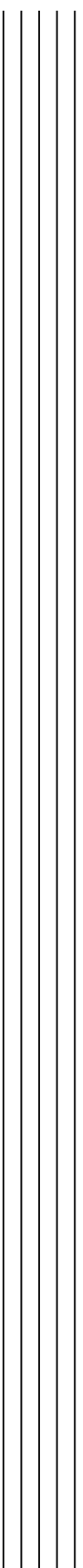
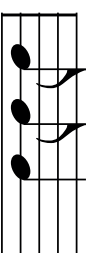
Klausies latviešu tautasdziesmas un sanumurē tās atskaņošanas secībā!

☐	Cielava baltgalve	☐	Stāvēju, dziedāju
☐	Mini, mini mīkliņu	☐	Suņi zaķim pēdas dzina
☐	Zinu, zinu, bet neteikšu	☐	Gailīts brauca kaņepēs

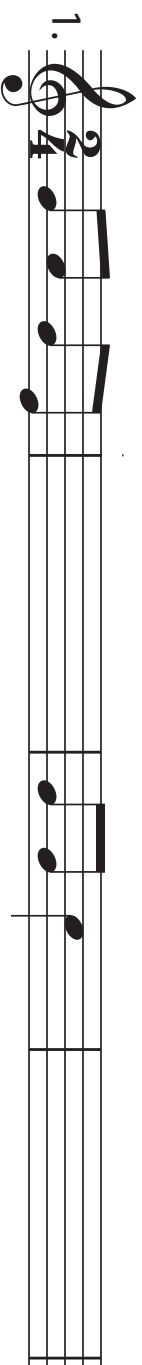
1.22.

Sakārto taktis pareizā secībā un uzraksti dziesmas nosaukumu!

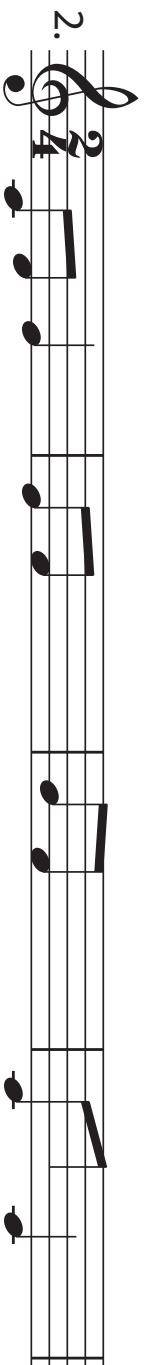

1.2.3. Klausies un ieraksti trūkstošās notis!

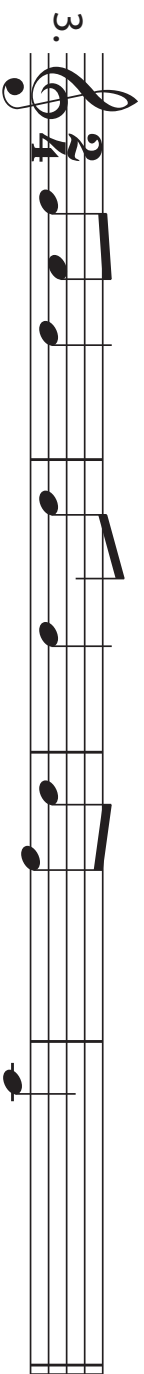
1.

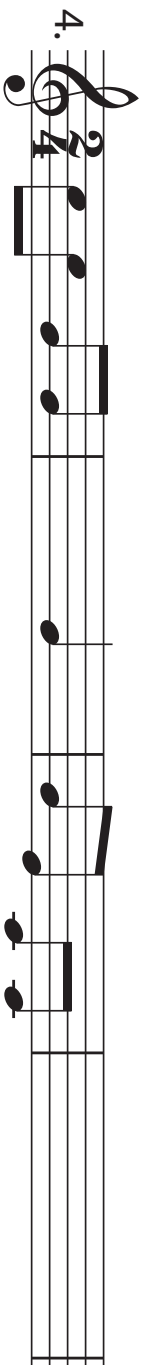
2.

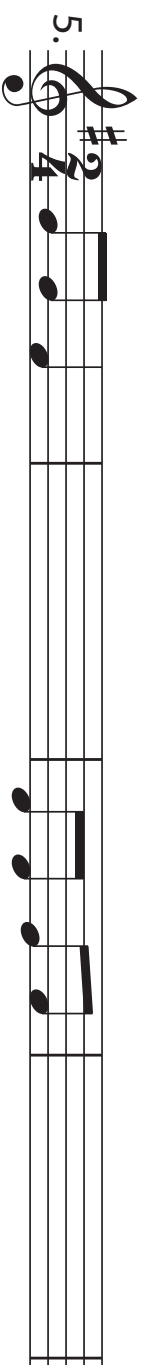
3.

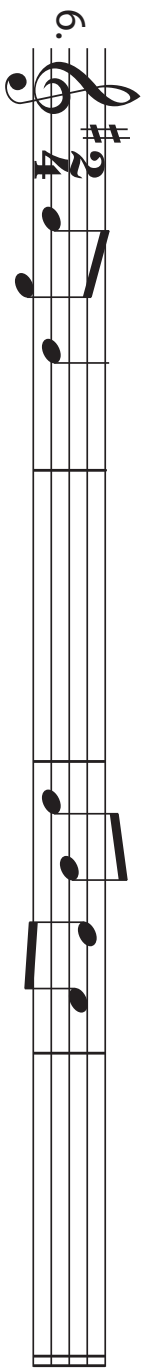

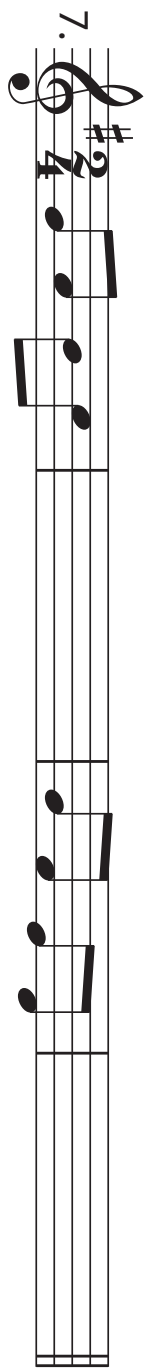
4.

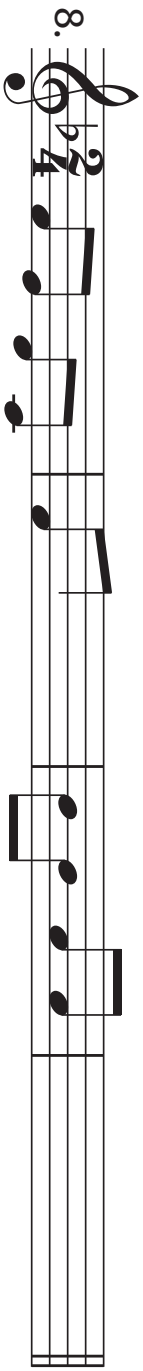

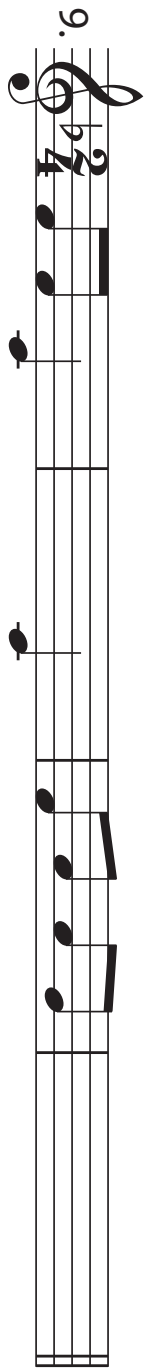
5.

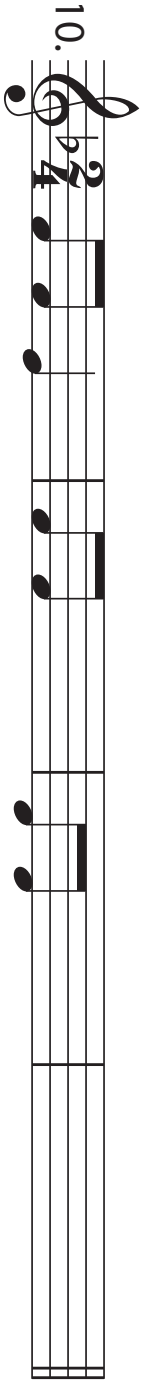

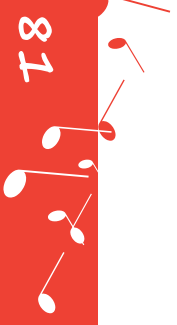
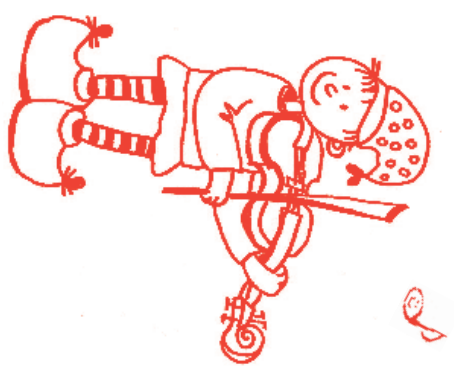
6.

7.

8.

9.

10.

GAMMU DZIEDĀŠĀNAI

1. $\frac{2}{4}$

2. $\frac{2}{4}$

3. $\frac{2}{4}$

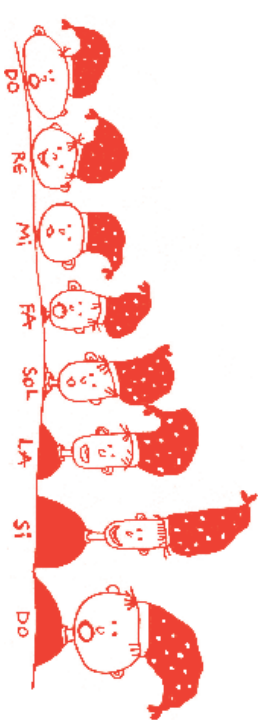
4. $\frac{2}{4}$

5. $\frac{3}{4}$

6. $\frac{3}{4}$

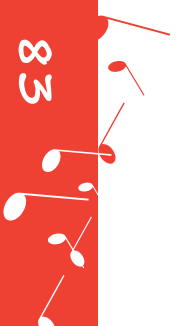
7. $\frac{3}{4}$

8. $\frac{3}{4}$

PAKĀPĒJU SECĪBAS

1.	I - III - V - IV - III - II - I
2.	I - III - V - VI - V - III - I
3.	I - III - IV - III - II - VII, - II - I
4.	I - V - VI - V - III - II - VII, - I
5.	I' - V - IV - VI - V - III - II - I
6.	I' - V - VI - IV - III - II - III - I
7.	I - VII, - VI, - V, - I - III - V - I
8.	I - V, - VI, - VII, - I - V - III - I
9.	I - V, - I - III - II - IV - III - I
10.	I - V, - I - III - II - V - III - I

Atrisini pēdējo Rūķu mīklu: burtu kvadrātā atrodi un izraksti 20 muzikālus vārdus!

1.	K	S	O	L	F	E	D	Ž	O	G
2.	F	R	K	A	K	V	I	N	T	A
3.	N	O	T	S	M	R	E	H	O	M
4.	C	B	Ā	D	I	E	Z	S	U	M
5.	T	E	V	L	N	F	S	I	P	A
6.	A	M	A	Ž	O	R	S	T	A	R
7.	K	O	T	E	R	C	A	Z	U	I
8.	T	L	R	O	S	F	R	Ā	Z	E
9.	S	S	E	K	V	E	N	C	E	B
10.	G	H	K	A	N	O	N	S	T	Š

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

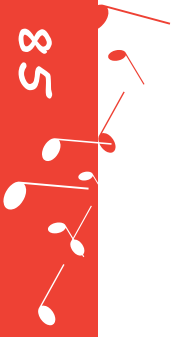
SAULAINAS

BRĪVDIENAS!

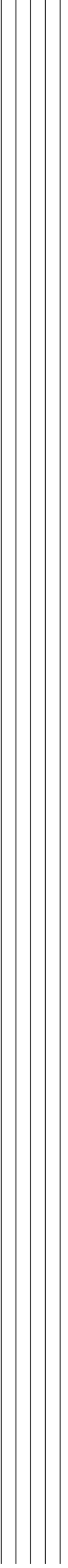
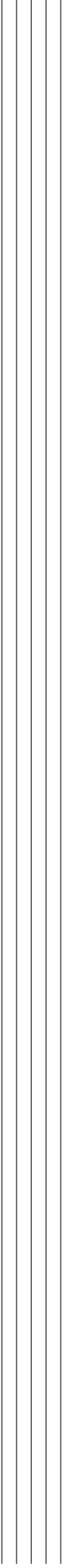
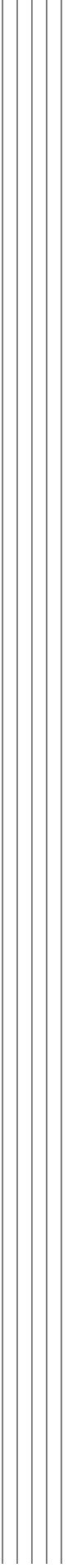
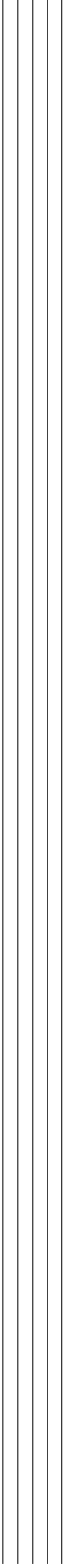
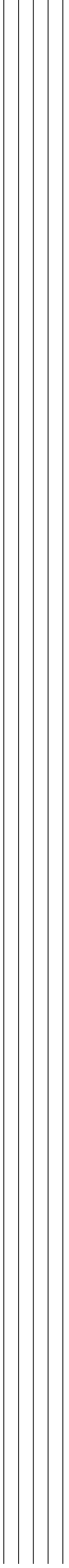
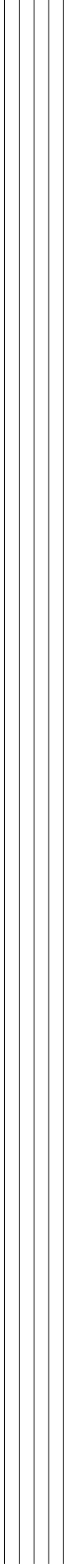
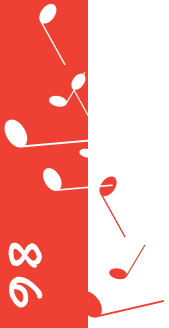

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Handwriting practice area consisting of seven sets of horizontal lines. Each set includes a solid top line, a dashed midline, and a solid bottom line, providing a guide for letter height and placement.

SATURS

Zvaniņš dzidri skan	3
Skaņas un notis	4
Ritms un pulss	8
Taktmērs $\frac{2}{4}$	13
Ceturtdalpauze	17
Pusnots	22
Polka	25
Vijole	27
Do mažors	30
Flauta	33
Motīvs un frāze	36
Tonis un pustonis. Alterācijas zīmes	38
Trompete	41
Taktmērs $\frac{3}{4}$	44
Valsis	45
Sol mažors	48
Basa atslēga	52
Čells un kontrabass	54
Sitaminstrumenti	57
Fa mažors	58
Klarnete, ksilofons	63
Taktmērs $\frac{4}{4}$	64
Uztakts	65
Intervāli	66
Pielikumi	80

Tempo – atskaņošanas ātrums

Tempa apzīmējumi:

Adagio	[a'da'dʒo]	– lēni, mierīgi
Andante	[an'dante]	– lēni, nesteidzoties
Moderato	[mode'rato]	– mēreni
Allegro	[al'legro]	– ātri
Ritenu	[rite'nuto]	– kavējoties

Dinamika – atskaņošanas stiprums

Dinamikas apzīmējumi:

pp	[pia'nissimo]	– ļoti klusi
p	[pi'ano]	– klusi
mp	[meco'pi'ano]	– vidēji klusi
mf	[meco'forte]	– vidēji skaļi
f	[f'orte]	– skaļi
ff	[for'tissimo]	– ļoti skaļi

Skaņveides paņēmieni:

legato	[le'gato]	– līdzeni, plūstoši
non legato	[n'on le'gato]	– nesaistīt
staccato	[sta'kato]	– īsi aprauti

crescendo

[kre'šendo]

– pastiprināt

diminuendo

[diminu'endo]

– noklusināt

MB 1536

Māksliniece: Antra Auziņa

Makets: Mētra Putāne, Inese Siliniece

Nošu datorsalikums: Andris Sējāns